

**UTBILDNING OCH FORSKNING
ÅREN 2007–2012**

Utvecklingsplan

Undervisningsministeriet

Enligt förordningen den 14 december 1998 om en plan för utveckling av utbildningen och forskningen vid universiteten (978/1998) godkänner statsrådet vart fjärde år en plan för utveckling av utbildningen inom undervisningsministeriets förvaltningsområde och av forskningen vid universiteten. Planen avser det år då den godkänns och de följande fem åren.

Statsrådet har den 5 december 2007 godkänt följande utvecklingsplan för åren 2007-2012.

Utvecklingsplanen bygger på de utbildnings- och forskningspolitiska målsättningarna i regeringsprogrammet för Matti Vanhanens andra regering.

Att verkställa likvärdiga möjligheter till utbildning, att säkra utbildning av hög kvalitet samt att trygga tillgången på kunnig arbetskraft är insatsområden i planen. De övriga insatsområdena är förslag till åtgärder för att utveckla högskolorna och för att trygga tillgången på kunniga lärare.

Målen i utvecklingsplanen stöder genomförandet av politikprogrammet för att trygga barns, ungas och familjers välfärd, politikprogrammet för hälsofrämjande och politikprogrammet för arbete, företagande och arbetsliv samt barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogrammet.

Utvecklingsplanen verkställs med utgångspunkt i regeringens rambeslut och basserviceprogrammet som ingår i rambeslutet. En utvärdering görs år 2010 om hur utvecklingsplanen har genomförts.

Helsingfors den 5 december 2007

Undervisningsminister *Sari Sarkomaa*

Planeringschef *Kirsi Kangaspunta*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Förändringar i omvärlden	5
	Globalisering	5
	Befolkningsförändringar	5
	Förändringarna i arbetslivet och matchningsproblemen	8
	Förändringar i barns och ungas uppväxtmiljö	9
2	Insatsområden för utvecklingen	11
	Likvärdiga utbildningsmöjligheter	11
	Utbildningens kvalitet	11
	Säkerställande av tillgången på kunnig arbetskraft	11
	Utveckling av högskolorna	12
	Lärarna som en resurs	12
3	Utveckling av utbildningen och forskningen	13
3.1	Befolkningens utbildningsnivå och kunnande	13
3.2	Tillgången på kunnig arbetskraft	15
	Regionala mål	18
	Vuxenutbildning	18
	Mellanbedömning	20
3.3	Utbildningens effektivitet, genomströmning och mångdubbel utbildning	20
3.4	Strukturell utveckling	23
	Förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning	23
	Yrkesutbildning	24
	Högskolorna	25
	Vuxenutbildning	27
3.5	Styrning och finansiering	28
	Statsandelssystemet	28
	Förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning	28
	Yrkesutbildning	28
	Högskolorna	29
	Fritt bildningsarbete	30
3.6	Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet	31
3.7	Internationalisering	33
	Allmänbildande utbildning	34
	Yrkesutbildning	34
	Högskolorna	35
	Vetenskap och forskning	36
3.8	Invandrare och mångkulturalism	37
	Allmänbildande utbildning	38
	Yrkesutbildning	38
	Högskolorna	39
	Vuxenutbildning	39
3.9	Kontakterna mellan utbildning och arbetsliv och främjande av fostran till företagsamhet	40
	Allmänbildande utbildning	40
	Yrkesutbildning	40
	Högskolorna	41
	Vuxenutbildning	41
3.10	Examina	42
	Gymnasieutbildning	42
	Yrkesutbildning	42
	Högskolorna	44

3.11	Kvalitet och kvalitetssäkring.....	44
	Allmänbildande utbildning	44
	Yrkesutbildning.....	45
	Högskolorna.....	45
3.12	Utveckling av universitetsutbildningen, yrkeshögskoleutbildningen och forskningen inom det tekniska området.....	45
3.13	Utveckling av undervisningen.....	46
	Allmänbildande utbildning	46
	Yrkesutbildning.....	51
	Högskolorna	52
	Vuxenutbildning.....	52
3.14	Samhällelig enhet och aktivt medborgarskap.....	53
3.15	Studiestöd.....	53
3.16	Undervisningspersonal.....	56
	Kvantitativa behov av lärare	56
	Utveckling av lärarutbildningen.....	56
	Fortbildning för undervisningspersonalen	57
3.17	Stödjande av informationsbaserat beslutsfattande.....	58
Bilaga 1	Befolkningens utbildningsnivå: uppställda mål år 2015 och 2020	
Bilaga 2	Uppställda mål för antalet personer som inleder sina studier inom olika utbildningsområden enligt studieområde presenteras i tabell 1	

1 Förändringar i omvärlden

Globalisering

Globaliseringen innebär en möjlighet när det gäller att främja både nationell och internationell välfärd. Den ekonomiska tillväxten i de länder som utvecklas har stärkts så att den genomsnittliga tillväxtgraden har överstigit 6 procent under 2000-talet. Samtidigt har den branschstrukturella förändringen i de postindustriella samhällena tagit fart genom att den traditionella industriella förädlingen förflyttas till nya industriländer¹. Därmed gör globaliseringen det möjligt att främja en jämlikare fördelning av välfärden på det internationella planet och att minska klyftorna i levnadsstandarden.

När den industriella tillverkningen och basproduktionen partiellt förflyttas utanför Finlands gränser förändras den nationella näringsstrukturen. Antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruket började sjunka redan på 1960-talet. Mängden industriellt arbete började minska vid millennieskiftet, och enligt prognoserna kommer den att minska ytterligare. Service och handel är växande sektorer i den globala ekonomin².

Åtgärderna för att minska regleringen av penning- och arbetsmarknaden i nationalstaterna så att gränsöverskridande kapitalöverföringar och gränsöverskridande investeringar blir enklare att göra än förut är en av globaliseringens följder med vittgående konsekvenser. Avancerad förmedling av information och arbetets minskade bundenhet vid platsen främjar uppkomsten av en global marknad. Den allt djupare och växande europeiska integrationen skapar ett marknadsområde med tydliga gränser. På grund av det ökar också trycket på att omorganisera det inhemska arbetet och göra arbetet flexiblere. Deltidsarbete, visstidsanställningar och framför allt de unga åldersklassernas osäkra fäste på arbetsmarknaden är utmärkande fenomen.

Bland de globala miljöhoten är klimatförändringen en av de mest framträdande. Klimatförändringen äventyrar hållbar tillväxt i olika länder. Globalt samarbete erbjuder lösningar som är mera effektiva än spridda åtgärder på statsnivå i olika länder. De här lösningarna har skapat nya möjligheter för näringslivet, t.ex. för olika aktörer som utvecklar och producerar miljöteknologi.

Utbildningssystemet bör stödja uppkomsten av nytt arbete i Finland och erbjuda befolkningen och näringslivet beredskap att anpassa sig till de förändringar som följer av globaliseringen.

Befolkningsförändringar

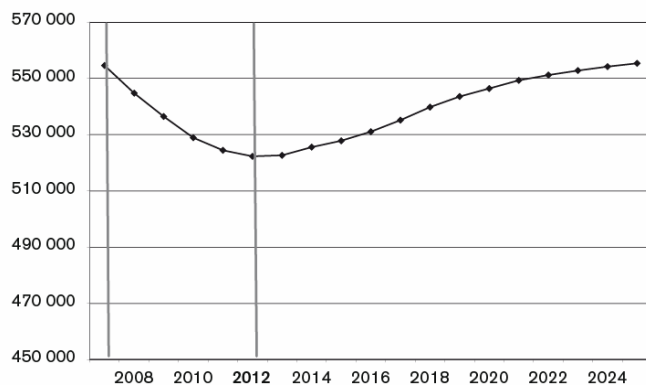
Befolkningsförändringarna medför betydande utmaningar för utvecklingen av utbildningssystemet under och efter den period som utvecklingsplanen gäller. Antalet barn i grundskoleåldern har redan börjat minska i betydande grad, och de åldersklasser som övergår till andra stadiet börjar minska mot slutet av planperioden. Snart efter det börjar åldersklassen för dem som övergår till utbildning på högre nivå minska.

¹ Arbetskraft 2025. Helsingfors 2007

² Arbetskraft 2025. Helsingfors 2007

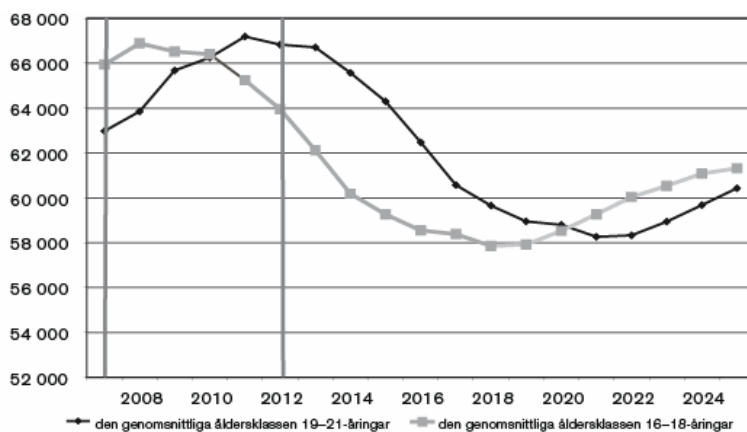
Enligt prognoserna kommer antalet barn i grundskoleåldern att vara som lägst år 2012, då deras antal är drygt 40 000 färre än i år. Efter det börjar åldersklasserna öka långsamt. År 2025 beräknas antalet röra sig på ungefär samma nivå som för närvarande.

Figur 1. Den kvantitativa utvecklingen för barn i grundskoleåldern (7–15-åringar) åren 2007–2025. Källa: Statistikcentralen

De åldersklasser som övergår till andra stadiet och utbildning på högre nivå fortsätter att öka ännu ett tag för att sedan börja minska i något olika takt. Minskningen fortsätter ända till ungefär år 2020, då åldersklasserna börjar växa på nytt. De åldersklasser som övergår till andra stadiet är som störst år 2008. De åldersklasser som övergår till utbildning på högre nivå är som störst år 2011.

Figur 2. Utvecklingen för de åldersklasser som övergår till andra stadiet och utbildning på högre nivå åren 2007–2025. Källa: Statistikcentralen

Så här stora förändringar i de unga åldersklasserna förutsätter anpassnings- och utvecklingsåtgärder med avseende på skol-, läroanstalts- och högskolenätet. För bl.a. läroanstalts- och högskolenätets del görs under planperioden centrala avgöranden som gör det möjligt att bevara likvärdig tillgång på utbildning samtidigt som utbildningens kvalitet upprätthålls och utvecklas.

Den ojämna regionala utvecklingen för barn- och ungdomsåldersklasserna innebär en särskild utmaning för utvecklingen av läroanstaltsnätverket. Som exempel kan nämnas att i Norra Österbotten, Birkaland och Egentliga Tavastland minskar antalet barn i grundskoleåldern fram till år 2012 bara en aning från nuläget. Inte heller i Nyland är den relativa minskningen dramatisk. I Södra Karelen, Södra Savolax, Norra Karelen, Kajanaland och Lappland motsvarar andelen barn i grundskoleåldern år 2012 däremot mindre än 90 procent av andelen i dag. Den regionala differentieringen fortsätter till år 2020. Många landskap har då på nytt nått upp till 2007 års nivå, och i till exempel Birkaland och Norra Österbotten är andelen barn i grundskoleåldern 110 procent högre än för närvarande. I vissa landskap fortsätter dock antalet barn i grundskoleåldern att sjunka. Så är fallet t.ex. i Kymmenedalen, Södra Karelen, Södra Savolax, Norra Karelen och Kajanaland.

Situationen kommer att vara i hög grad regionalt differentierad också när det gäller de åldersklasser som övergår till andra stadiet och utbildning på högre nivå. Fram till år 2012 kvarstår storleken på de åldersklasser som övergår till andra stadiet på åtminstone samma nivå som för närvarande i Nyland, Östra Nyland, Egentliga Finland, Egentliga Tavastland och Birkaland. Exempelvis i Södra Savolax, Norra Karelen och Lappland kommer det då att finnas klart färre unga än i dag. I alla landskap finns det år 2020 färre unga som övergår till andra stadiet än år 2012. Hastigheten för och storleken på den kvantitativa minskningen varierar däremot i betydande grad. De åldersklasser som består av unga personer som övergår till högre nivå fortsätter att öka i de flesta landskap fram till år 2012. År 2020 har däremot bara Nyland och Östra Nyland lika många 19–21-åringar som år 2007. Också när det gäller denna åldersgrupp kommer skillnaderna mellan landskapen naturligtvis att vara betydande. År 2020 uppgår den åldersklass som övergår till utbildning på högre nivå till cirka 80 procent av den nuvarande åldersklassens storlek i Södra Savolax, Norra Karelen, Kajanaland och Lappland.

Det har redan vidtagits åtgärder för att i strukturellt avseende utveckla läroanstaltsnätet, nätverket av utbildningsanordnare och högskolenätet i syfte att mildra övergången till en situation med minskande åldersklasser. Som bäst förnyas både nätverket av yrkesutbildningsanordnare och högskolenätet strukturellt så att överlappningar undanröjs och uppkomsten av starka och högklassiga enheter stöds.

En annan utmaning till följd av den förändrade åldersstrukturen gäller möjligheterna att också i framtiden trygga en tillräcklig tillgång på kunnig arbetskraft. Allt sedan år 2005 har den åldersklass som når arbetsför ålder varit mindre än den åldersklass som lämnar arbetslivet. Den finländska arbetsmarknaden har inte befunnit sig i en motsvarande situation en enda gång efter kriget, och målet bör vara att hela arbetskraften skall få fäste på arbetsmarknaden. Antalet 25–55-åringar har redan börjat sjunka och i jämförelse med nuläget kommer också åldersklassen 55–65-åringar att börja minska ungefär år 2012. Antalet personer över 65 år har däremot redan nu börjat stiga brant så att det år 2012 finns 1,17 gånger fler personer över 65 år än för närvarande och år 2020 hela 1,56 gånger fler än i dag.

Befolkningens stigande medelålder förutsätter även i framtiden insatser för att effektivisera utbildningssystemet: snabbare övergångsskeden och kortare studietider. Samtidigt gäller det att se till att den vuxna befolkningen i arbetsför ålder har tillräckliga möjligheter till individuell utveckling i situationer av förändring inom arbetslivet. Likaså gäller det att se till att befolkningen i pensionsåldern erbjuds tjänster för sina bildningsbehov.

Arbetskraften förändras inte bara numerärt utan också i fråga om utbildningsnivån. År 2007 beräknas cirka 1,65 miljoner av befolkningen i arbetsför ålder (25–65-åringarna) ha en yrkesinriktad examen, medan motsvarande antal enligt prognoserna uppgår till cirka 1,85 miljoner år 2012 och cirka 2,05 miljoner år 2017. Samtidigt ökar till exempel antalet personer som har genomgått utbildning på högre nivå.

Flyttningsrörelsens fortsatta utveckling är en viktig fråga med tanke på kompetensutvecklingen. Under 2000-talet har nettoflyttningen mellan landskapen kvarstått i likartad form. Folkmängden har ökat framför allt i Nyland, Egentliga Finland, Egentliga Tavastland, Birkaland och Norra Österbotten. Tillväxtcentrumens inflyttningsöverskott minskade en aning under perioden 2003–2006, framför allt i Nyland. Behovet att utveckla utbildningstjänsterna påverkas förutom av flyttningsrörelsen inom landet i väsentlig grad också av utvecklingen av nettoinvandringen. Inflyttningsöverskottet till följd av invandring har kvarstått på i stort sett samma nivå under 2000-talet, om än ökat en aning när vi närmat oss nutiden. År 2001 var inflyttningsöverskottet cirka 5 800 personer medan den rörde sig kring 9 000 personer år 2005. Invandrarbefolkningen har mycket varierande behov av utbildningstjänster. Bland invandrarna finns det dels sådana personer som behöver rikligt med språk- och kulturutbildning samt yrkesinriktade grundstudier, dels sådana personer som har spetskunskaper och p.g.a. detta mycket specialiserade utbildningsbehov.

Förändringarna i arbetslivet och matchningsproblemen

Företagens anpassning till den internationella konkurrensen och förändringarna i produktionsätten har förändrat behovet av arbetskraft. Konkurrenskraften har delvis effektiviserats genom ökad produktivitet bland annat genom att arbetets andel har minskat i produktions- och serviceprocessen. Företagens kompetensstruktur har ändrats. Följden har varit att bransch- och yrkesstrukturen har förändrats, vilket i sin tur har lett till en ökning i antalet personer som byter yrke. De snabba förändringarna i yrkesstrukturen och yrkena har medfört utmaningar i fråga om hur kunnandet och arbetsplatserna motsvarar varandra. Yrkeskickligheten hos den befolkning som övergår från branscher där sysselsättningen minskar motsvarar inte alltid de krav som gäller för lediga arbetsplatser. Arbetsmarknaden fungerar inte flexibelt om män och kvinnor håller fast vid den traditionella indelningen i manliga och kvinnliga yrken, vilket för sin del bidrar till ökande matchningsproblem.

Under hela planperioden och en lång tid efter den fås det mindre arbetskraft från de unga åldersklasserna än den arbetskraft som går i pension från de äldre åldersklasserna. Med tanke på samhället är det viktigt att de ungas utbildningsval svarar mot behovet av arbetskraft så bra som möjligt. Samtidigt borde dock utbildningsvalen stödja de ungas egen utveckling på individnivå.

Centrala utbildningspolitiska utmaningar under planperioden är därför att bemöta matchningsproblemen och trygga tillgången på kunnig arbetskraft.

Förändringarna på arbetsmarknaden gäller inte enbart olika yrkens kvantitativa andelar inom yrkes- och branschstrukturen. Även arbets- eller befattningsbeskrivningarna inom yrkena och innehållet i yrkesuppgifterna förändras. Bredspektrig och överförbar kompetens kommer därför att vara av särskild betydelse. Kunnande som är bundet till en arbetsplats eller ens till en arbetsuppgift kommer inte att vara nog i framtiden. Grundläggande yrkesutbildning på andra stadiet eller på högre nivå bör därför utöver grundläggande yrkeskicklighet tillhandahålla den studerande en så pass bred kompetens att den möjliggör arbete med varierande arbetsuppgifter. Önskvärt är att kompetensen kan överföras från en arbetsplats till en annan och att den ger en grund för studier i ett senare skede. På motsvarande sätt bör vuxenutbildningen på ett smidigt sätt erbjuda studiemöjligheter för att höja kompetensnivån hos

dem som medverkar i arbetslivet och inför situationer av förändring när arbets- eller befattningsbeskrivningen ändras samt möjligheter att byta bransch och yrke.

Förändringar i barns och ungas uppväxtmiljö

Förändringarna i samhället avspeglar sig i barns och ungas välbefinnande och i skolan som inlärnings- och uppfostringsmiljö. Att gå i skola och att studera är krävande. Inlärningsmiljöerna utanför skolan och olika gemenskaper som barnen och unga är en del av breddas och televisionen och Internet påverkar i hög grad barnens uppväxtmiljö. Föräldraskapet lider av konkurrensen och osäkerheten i arbetslivet samt förändringarna i familjestrukturen. De varierande situationer som familjerna befinner sig i återspeglar sig i skolans vardag och i småbarnsfostran.

På det hela taget mår barnen bra i Finland. En del barn har p.g.a. familjesituationen allt mera psykosociala problem. Behoven av familjens stöd på ett allmänt plan och i uppfostran har ökat. Ungefär var sjätte ung person upplever olika former av illamående och har tagit till sig ohälsosamma vanor, framgår det i den enkät som kartlägger välbefinnande i skolan. Speciellt uppger flickorna att de har symtom som hänför sig till medelsvår eller svår depression. Antalet unga som uppger att de har utsatts för mobbning har enligt enkäten länge hållit sig på en nivå på 8 procent. Barnens och ungdomarnas värld präglas av oro, vars följder man inte tillräckligt snabbt har förmått reagera på. Ungdomarna har många förväntningar och rädslor beträffande sitt eget utseende och könsrollerna. De vill bli accepterade och vuxna i ett tidigt skede. Förväntningar på framgång finns också. Barn och unga behöver vuxna att samtala med såväl hemma som i skolan.

På ett kunskapsmässigt plan är den finländska läropliktsskolan mycket konkurrenskraftig. Olika indikatorer visar på detta. Lika fina resultat går dock inte att visa upp när det gäller barnens trivsel i skolan. I ett internationellt perspektiv upplever finländska barn att de inte kan påverka skolan och sitt skolarbete. Utöver de kunskapsmässiga målen bör skolan i allt högre grad stödja utvecklingen av barnens allmänna välbefinnande, känsloliv, sociala färdigheter samt etiska och estetiska värden och värderingar. Skolan har också en viktig roll när det gäller att förebygga problem och att känna igen dem i ett tidigt skede.

Invandringen har ökat och bedöms öka ytterligare i framtiden. En del av vardagen blir att möta och ta till sig olika kulturer och verksamhetsätt som anknyter till de här kulturerna. Differentiering är ett fenomen som inte bara gör samhällena mångsidigare utan också främjar den ekonomiska utvecklingen. I samhällen där olika slags människor möts och där det råder förtroende mellan olika grupper uppkommer det nya sätt att handla och nya slags innovationer. En fri atmosfär som bygger på förtroende bidrar till uppkomsten av gemenskaper som består av många former av kunnande och uppmuntrar till kreativ verksamhet. Högklassig yrkesinriktad utbildning som tillhandahålls på bred front är en ovillkorlig förutsättning men räcker inte ensam till för att det skall uppkomma kvalitativt sett nya modeller. Det behövs en hög bildningsnivå, som gör det möjligt att se den egna verksamheten som ett led i en större helhet och sporrar till att lära av andra. Skolan är också en viktigt vägvisare för barnen när det gäller att bygga upp den gemenskap som barnen är en del av inom skolan och på ett lokalt plan. Rotlösheten hos barn riskerar att öka i takt med flyttningsrörelsen och med den ökande invandringen. I den här situationen är skolan en central samhällelig institution, som bidrar till att stärka känslan av gemenskap.

Den snabba teknologiska utvecklingen som pågår som bäst skapar nya möjligheter för människorna att upprätthålla sina sociala kontakter och att bilda nätverk. Den ökar möjligheterna att ta del av samhället samt ökar utbudet av information och service samt deras tillgänglighet. Informations- och kommunikationsteknologin gynnar uppkomsten av nya verksamhets-

sätt, som är effektivare och mer produktivare än tidigare. De här metoderna kan också utnyttjas inom undervisningen och utbildningen. Utvecklingen av informationsamhället innehåller också utmaningar. Informationsamhällets utveckling bygger på allt mångsidigare kunnande och medieläskunnighet hos medborgarna samt förmåga att förhålla sig kritiskt till den information som medierna producerar.

2 Insatsområden för utvecklingen

Utvecklingsplanen baserar sig på de utbildnings- och vetenskapspolitiska mål som uppställts i regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens andra regering. Kunnande och hög bildningsnivå samt kreativitet och innovativ verksamhet är en förutsättning för Finlands och finländarnas framgång.

I enlighet med regeringsprogrammet utvecklas utbildningssystemet som en helhet så att det svarar på utmaningarna på global nivå och anpassar sig till förändringarna i befolknings- och yrkesstrukturen.

Utmaningarna under planperioden förutsätter nära samarbete mellan ministerierna.

Likvärdiga utbildningsmöjligheter

En hög bildningsnivå och högklassig och avgiftsfri utbildning utgör grunden för det finländska välfärdssamhället. Regeringen garanterar jämlika möjligheter i hela landet till en högklassig utbildning från tidig barnfostran till högskoleutbildning. Målet är att höja befolkningens utbildnings- och kompetensnivå så att de motsvarar toppnivån i världen. Genom vuxenutbildning stöds medborgarnas möjligheter att ta del i samhället och att vara verkamma i arbetslivet.

Utbildningens kvalitet

Högklassig undervisning och högklassiga examina är en förutsättning för utbildningens genomslagskraft, effektivitet och produktivitet. På alla utbildningsstadier fästs avseende vid vikten av att ständigt höja och säkra utbildningens kvalitet.

De utbildningsattityder, kunskaper och färdigheter som uppkommer inom den grundläggande utbildningen ligger till grund för en persons inläring i ett senare skede, och därför är det speciellt viktigt att värna om kvaliteten på den grundläggande utbildningen.

Utvecklingen av den grundläggande utbildningens och den högre utbildningens kvalitet prioriteras särskilt under planperioden. I detta syfte uppställs som mål för den grundläggande utbildningen bland annat att gruppstorlekarna bör minskas och stöd- och specialundervisningen stärkas. Barns och ungas välbefinnande utvecklas i positiv riktning som en följd av det arbete som utförs för att främja utbildningens kvalitet. Till de särskilda målen för den högre utbildningen och till strävandena att betona utbildningens kvalitet inom den hör bland annat att förbättra relationen studerande-lärare och att förnya resultatstyrningssystemet.

Säkerställande av tillgången på kunnig arbetskraft

Ett barn som börjar i grundskolan i år medverkar i arbetslivet åtminstone ännu i slutet av 2060-talet, kanske ännu längre. Prognoserna tyder på att arbetslivet förändras rentav i avsevärd omfattning under de följande femtio åren. Utbildningen bör ge människor en stabil kompetensbas som kan användas också i tider när de yttre omständigheterna förändras. Därtill skall skolan sporra till kontinuerlig inläring.

För säkerställande av tillgången på kunnig arbetskraft förutsätts att de minskande åldersklasserna har en hög kompetensnivå och att den vuxna befolkningens kompetens- och utbildningsnivå upprätthålls och utvecklas. Det gäller också att se till att invandrarnas begåvningsreserver används fullt ut.

I syfte att trygga tillgången på kunnig arbetskraft effektiviseras insatserna för att påskynda slutförandet av studierna och för att stärka utbildningens arbetslivsmotsvarighet. Vidare strävar man efter att minska andelen personer som blir utan yrkesutbildning. Utöver detta genomförs en totalreform av den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Prognostiseringen skall utvecklas.

Utveckling av högskolorna

Universiteten och yrkeshögskolorna utvecklas alltjämt utifrån dualmodellen, som baserar sig på examina, examensbenämningar och uppgifter som avviker från varandra. Under planperioden inleds en omfattande universitetsreform. Universitetsstrukturerna utvecklas och universitetens ekonomiska och administrativa autonomi stärks. Målet är att öka den internationella spetskompetensen och skapa högskoleenheter som med tanke på kompetensnivån är starkare och verkningsfullare.

Regeringen tryggar de ekonomiska och strukturella förutsättningarna att bedriva högklassig grundforskning och tillämpad forskning inom flera områden och stärker innovationskapaciteten inom ekonomin genom strategiska satsningar på ökad kompetens. Strategisk spetskompetens sammanförs. Koncentrationer av strategisk spetskompetens skapas.

Lärarna som en resurs

Utan högklassig undervisningspersonal är det omöjligt att höja befolkningens utbildnings- och kompetensnivå, utveckla utbildningens kvalitet eller att kontinuerligt utveckla utbildningssystemet. Syftet är att säkerställa tillgången på behörig och kunnig undervisningspersonal. I detta syfte ses det till att lärarutbildningen är tillräcklig och att lärarnas arbetsförhållanden förbättras. Likaså förbättras undervisningspersonalens möjligheter till konsekvent kompetensutveckling.

3 Utveckling av utbildningen och forskningen

3.1 Befolkningens utbildningsnivå och kunnande

Finländarnas utbildningsnivå stiger i jämn takt. Befolkningens stigande utbildningsnivå beror i huvudsak på att unga, bättre utbildade åldersklasser småningom ersätter de åldersklasser bland befolkningen som fått mindre utbildning. År 2005 hade 38 procent av personer som är äldre än 60 år avlagt en examen efter grundstadiet. I åldersgruppen 25–29-åringar var den här andelen redan uppe i 83 procent.

I en jämförelse mellan OECD-länderna placerar sig Finland på tionde plats beträffande den andel av befolkningen (25–64-åringar) som har avlagt en examen efter grundstadiet³. När det gäller den andel av befolkningen som har genomgått utbildning på högre nivå är Finland på 15:e plats.

Enligt en mätning av arbetskraftens utbildningsnivå år 2004 utgående från längden på utbildningen för personer i åldersgruppen 25–64 år placerar sig Finland på 23:e plats bland de 30 OECD-länderna.

För att Finland skall klara sig i den globala konkurrensen, för att hela befolkningens välfärd skall förbättras, för att möjligheterna att klara sig skall tryggas och för att utslagning skall kunna förebyggas bör hela befolkningen och alla som ingår i arbetskraften ha en stark kompetensbas. När befolkningens åldersstruktur förändras förutsätts det att en kontinuerlig höjning av kompetens- och utbildningsnivån hos de minskande ungdomsåldersklasserna säkerställs och att kompetens- och utbildningsnivån hos den vuxna befolkningen upprätthålls och utvecklas. För att behovet av kunnig arbetskraft skall kunna tillgodoses är det nödvändigt att begåvningsreserverna inom alla befolkningsgrupper ställs till samhällets och samhällsekonominns förfogande.

I syfte att trygga den internationella konkurrenskraften och utveckla befolkningens allmänna utbildningsnivå bör finländarnas utbildningsnivå vidareutvecklas så att den hör till de högsta i världen både hos dem som avlagt en examen efter grundstadiet och dem som avlagt examen på högre nivå. För att målet skall uppnås förutsätts det förutom att de ungas utbildningsnivå höjs också att det öppnas nya möjligheter att höja utbildningsnivån hos vuxna i olika åldrar.

Utöver höjandet av utbildningsnivån uppmärksammas utbildningens kvalitet på alla utbildningsnivåer. Syftet är högt kunnande inom all utbildning.

Man säkerställer att alla barn avlägger den grundläggande utbildningens lärokurs.

Målet är att andelen personer som har avlagt en examen efter grundstadiet bland 25–34-åringarna stiger till 92,5 procent år 2015 och till 95 procent år 2020.

Färre ungdomar i ungdomsåldersklasserna har avlagt yrkesexamen än tidigare. Detta beror i huvudsak på att utbildningen på högskolenivån har byggts ut och på att ungdomsåldersklas-

³ OECD (2007) Education at a Glance OECD Indicators 2007. Paris: OECD Publishing

serna i ökande grad har gått över till studier på högskolenivå. En del av de elever som har avlagt yrkesutbildning fortsätter sina studier i en yrkeshögskola eller på universitetsnivå.

Målet beträffande den andel personer som avlägger yrkesinriktad examen inom det andra stadiet är nuvarande nivå, 45 procent, bland 25–34-åringar år 2015. Syftet är att fram till år 2020 i viss mån höja andelen personer som har avlagt examen, målet är en andel på 46 procent. Meningen är att en större del av de personer som har avlagt yrkesinriktad examen avancerar till högskolestadiet och att en större del av de ungdomar som nu inte avlägger någon examen på andra stadiet avlägger en yrkesinriktad examen.

Beträffande studier på högskolenivå är målet att 38,5 procent av 25–34-åringarna har avlagt yrkeshögskole- eller universitetsexamen år 2015. År 2020 är målet 42 procent.

Målet är att de vuxna som medverkar i arbetslivet har möjligheter att kontinuerligt utveckla sitt kunnande samt omskola sig så som förändringarna i arbetslivet och den yrkesmässiga rörligheten kräver.

Målet är att på årsbasis skall minst 60 procent av den vuxna befolkningen i arbetsför ålder ta del i utbildning. Deltagarunderlaget breddas så att det bättre täcker de grupper som nu är underrepresenterade.

Kvinnornas och männens utbildningsnivå avviker i tämligen betydande grad till kvinnornas fördel i de yngre åldersgrupperna. År 2005 hade 60 procent av kvinnorna och 41 procent av männen i åldersgruppen 20–24-åringar avlagt studentexamen. Inom åldersgruppen 25–34-åringar hade 46 procent av männen och kvinnorna avlagt en yrkesinriktad examen. I samma åldersgrupp hade 31 procent av kvinnorna och 25 procent av männen avlagt högskoleexamen. Bland personer äldre än 45 år var andelen män med högskoleexamen större än andelen kvinnor.

Befolkningens utbildningsnivå uppvisar också rätt så betydande regionala skillnader. År 2005 hade 67 procent av befolkningen äldre än 15 år i Nyland avlagt examen efter grundskolan. Motsvarande andel i Södra Savolax, Södra Österbotten och Mellersta Österbotten var 59 procent. Medeltalet för hela fastlandet var 63 procent. Av samma del av befolkningen hade 21 procent i Nyland och 9 procent i Kajanaland avlagt högskoleexamen. Medeltalet för fastlandet var 14 procent.

Jämställdheten mellan könen främjas inom utbildningen. Syftet är att minska skillnaderna i utbildningsnivån mellan kvinnor och män och att minska segregationen inom arbetslivet genom att påverka flickors och pojkars studieval. Inom lärarutbildningen inleds ett utvecklingsprojekt som tar fasta på jämställdhetsfrågor och ökad könsmedvetenhet.

I samband med målet att höja befolkningens utbildningsnivå fästs särskilt avseende vid att minska de regionala skillnaderna och skillnaderna mellan olika åldersgrupper.

Möjligheterna för personer med annorlunda inlärningssätt, olika handikapp och som i kulturellt avseende har annan bakgrund att studera skall förbättras. Studierna skall göras bättre åtkomliga för de här grupperna.

3.2 Tillgången på kunnig arbetskraft

På grund av den förändrade åldersstrukturen hos befolkningen blir tryggheten av tillgången på kunnig arbetskraft en allt större utmaning. Från ingången av nästa decennium ända fram till år 2030 finns det ett årligt underskott på 11 000–12 000 personer när man ser till antalet personer som lämnar arbetslivet och till antalet personer i de unga åldersklasserna som kommer upp i arbetsför ålder. För att det skall vara möjligt att besätta de lediga jobb som eventuellt blir fler till följd av en gynnsam ekonomisk utveckling och positiv arbetskraftsutveckling förutsätts utöver en allmän höjning av sysselsättningsgraden inte bara full sysselsättning för ungdomsåldersklassen utan också att den vuxna befolkningen utbildas för nya uppgifter. De arbetskraftsreserver som arbetslösa personer, personer utanför arbetskraften och likaså invandrare utgör bör utnyttjas bättre. När arbetskraftsutbudet blir njuggare får prognostiseringen av de kvantitativa och kvalitativa utbildningsbehoven inom arbetslivet allt större betydelse. Samtidigt bör utbildningssystemet bli smidigare och i högre grad kunna bemöta de föränderliga behoven. Förändringarna i arbetslivet är snabba och i somliga fall kan det vara omöjligt att svara på dem med utbildningspolitiska beslut. Därför är det viktigt att främja utbildning som ger allmänna färdigheter på ett bredbasigt plan både i den allmänbildande utbildningen och i den utbildning som följer efter den allmänbildande utbildningen.

Det blir en utmaning för utbildningens inriktning att behovet av ny, utbildad arbetskraft inom alla branscher och yrkesgrupper inte kan tillgodoses genom det utbildningsutbud som riktas till unga.

Utbildningspolitiska utgångspunkter för uppställandet av mål som ansluter sig till utbudet av utbildning för ungdomsåldersklassen är framför allt att det för hela den åldersklass som går ut grundskolan och gymnasiet blir möjligt att skaffa sig yrkesinriktad utbildning genom yrkesutbildning eller utbildning på högre nivå. Vidare skall det för en tillräckligt stor del av dem som fullgjort yrkesutbildning vara möjligt att gå vidare till högskolestudier, i synnerhet till yrkeshögskolor.

Utbildningssystemets förbättrade funktion är en av utgångspunkterna när man ställer upp mål för utbildningsutbudet. Genomströmningen inom utbildningen bör höjas från dagens genomsnittliga cirka 70 procent till minst 80 procent. För detta behövs effektiva åtgärder i syfte att minska studieavbrotten. Mångdubbel utbildning som till sin karaktär är oändamålsenlig och långvarig bör undvikas.

Uppställandet av målen för utbildningsutbudet baserar sig för den ekonomiska utvecklingens och arbetskraftsutvecklingens del på bedömningarna av sysselsättningsutvecklingen fram till år 2025⁴. Arbetsministeriets projekt Arbetskraft 2025 är vägledande i sammanhanget. Det grundläggande budskapet är att sysselsättningen ökar i betydande grad endast inom servicesektorn. Sysselsättningen inom förädlingssektorn kvarstår också i bästa fall bara på nuvarande nivå, och sysselsättningen inom primärproduktionen minskar avsevärt. Sysselsättningen inom servicesektorn ökar i synnerhet inom samhällsservicen, de områden som tillhandahåller service för hushållen, de områden som tillhandahåller service för affärslivet och fastighetsservice samt inom handeln.

Den andra centrala utgångspunkten för de mål som har ställt upp för utbildningsutbudet utgörs av den prognos för yrkesstrukturen fram till år 2020 som Utbildningsstyrelsen har gjort upp. Prognosen baserar sig på den arbetsplatsutveckling som avses ovan och på Statistikcentralens yrkes-, utbildnings- och åldersuppgifter om den sysselsatta arbetskraften åren 1995,

⁴ Arbetskraft 2025, Full sysselsättning, hög produktivitet och bra arbetsplatser som grund för välfärden när befolkningen i arbetsför ålder minskar, Arbetspolitisk undersökning 325/2007, arbetsministeriet

2000 och 2004. Enligt prognosen omfattar de huvudgrupper inom vilka sysselsättningen ökar byggbranschen, servicesektorn, social- och hälsovården, området för undervisningsarbete och fostrande arbete, området för kulturellt arbete och informationsarbete samt inom området för övrigt lednings- och expertarbete. De huvudgrupper inom vilka sysselsättningen minskar omfattar jord- och skogsbruket och personer med kontorsuppgifter. Huvudgrupper inom vilka sysselsättningen stabiliseras omfattar personer i industriellt arbete, arbete inom kommunikation och logistik samt säkerhetsbranschen.

Under perioden 2005–2020 beräknas avgången inom den sysselsatta arbetskraften omfatta totalt cirka 913 000 personer, vilket utgör 40 procent av antalet sysselsatta år 2004. Avgången varierar betydligt från en yrkesgrupp till en annan, d.v.s. från 25 procent till 60 procent. Detta påverkar i hög grad antalet lediga jobb och behovet av ny, utbildad arbetskraft inom olika yrkesgrupper.

Enligt beräkningarna uppgår det totala behovet av ny, utbildad arbetskraft per år till cirka 65 000 personer enligt det så kallade basalternativet, d.v.s. en långsammare och mer traditionell utvecklingstrend. Behovet av ny, utbildad arbetskraft beräknas uppgå till cirka 70 600 personer enligt ett s.k. målalternativ, d.v.s. när man utgår från en snabbare och mer dynamisk utvecklingstrend. När storleken på ungdomsåldersklassen, d.v.s. storleken på den genomsnittliga åldersklassen 16–21-åringar, under första hälften av nästa årtionde (åren 2011–2015) omfattar cirka 64 000 personer och andelen arbetskraft inom ungdomsåldersklassen uppgår till cirka 90 procent, kan ungdomsåldersklassen enligt basalternativet tillgoda bara cirka 90 procent av behovet av ny arbetskraft. Enligt målalternativet är motsvarande siffra bara cirka 80 procent.

Behovet av svenskspråkig arbetskraft och utbildning har prognostiserats enligt utvecklingen på nationell nivå med beaktande av de svenskspråkiga personernas yrkes- och utbildningsstruktur samt kulturens betydelse inom olika yrken.

I tabell 1 utgår man från målalternativet när man har ställt upp målen för antalet nya studerande inom utbildningen år 2012. Vidare anger tabellen hur studerandena fördelar sig på olika utbildningsområden. De mål som har ställt upp för den svenskspråkiga utbildningen anges också.

När man bedömer de uppställda målen för antalet personer som inleder sina studier skall man beakta att de flesta personer som inleder sina studier år 2012 inträder i arbetslivet under perioden 2015–2020. Behovet av ny, utbildad arbetskraft under den här perioden har således varit utgångspunkten. De uppställda målen för antalet personer som inleder sina studier presenteras i bilaga 2 enligt utbildningsområde

Tabell 1. Uppställda mål för antalet nybörjare inom utbildningen år 2012⁵

Utbildningsområde	Mål för antalet nya studerande 2012	varav svenskspråkig utbildning ⁶
Det humanistiska och pedagogiska området		
Grundläggande yrkesutb.	850	55
Yrkeshögskola	350	15
Universitet	4 280	310
Kultur		
Grundläggande yrkesutb.	2 270	180
Yrkeshögskola	1 600	130
Universitet	1 300	100
Det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området		
Grundläggande yrkesutb.	5 200	255
Yrkeshögskola	4 800	260
Universitet	4 620	425
Det naturvetenskapliga området		
Grundläggande yrkesutb.	1 500	70
Yrkeshögskola	1 500	35
Universitet	3 100	140
Teknik och kommunikation		
Grundläggande yrkesutb.	21 500	885
Yrkeshögskola	7 000	395
Universitet	3 500	175
Naturbruk och miljöområdet		
Grundläggande yrkesutb.	2 700	180
Yrkeshögskola	900	70
Universitet	340	15
Social-, hälso- och idrottsområdet		
Grundläggande yrkesutb.	9 000	540
Yrkeshögskola	7 150	405
Universitet	1 850	105
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen		
Grundläggande yrkesutb.	6 200	300
Yrkeshögskola	1 300	75
Universitet	100	5
Sammanlagt		
Grundläggande yrkesutb.	49 220	2 465
Yrkeshögskola	24 600	1 385
Universitet	19 090	1 275
SAMMANLAGT	92 910	5 125

⁵ Utbildning inom undervisningsministeriets förvaltningssektor

⁶ Målen för antalet nya studerande inom utbildningen år 2012 inom yrkesutbildningen och yrkeshögskoleutbildningen omfattar den svenskspråkiga utbildningen. Målen för universitetsutbildningen omfattar inte den svenskspråkiga universitetsutbildningen utan personer som har inlett universitetsstudier och som har en bakgrund inom svenskspråkig grundläggande utbildning. Det totala antalet har kalkylerats utgående från antalet personer i åldersklassen som har avlagt svenskspråkig grundskola.

Undervisningsministeriet dimensionerar antalet nya studerande samt ställer upp målen för examina i de tillstånd som ministeriet beviljar anordnare av yrkesutbildning. I samma syfte för ministeriet resultat- och målförhandlingar med högskolorna. På det här sättet stakar man ut ramarna för att ordna och rikta in utbildningen. Utbildningsanordnarnas (universitetens, yrkeshögskolornas och yrkesutbildningsanordnarnas) ansvar för att prognostisera och reagera på förändringarna i arbetslivet har betonats när rätten att inrikta och styra utbildningen har överförs på högskolorna och yrkesutbildningsanordnarna. Det förutsätts att dessa intar en aktiv roll när det gäller att beakta kompetensbehoven inom arbetslivet och att utveckla regionerna. Verksamheten styrs också genom olika resultatanknutna finansieringssystem som tas fram för alla nämnda utbildningsformer.

Regionala mål

De regionala målen för utbildningsutbudet för år 2012 bereds vid landskapsförbunden. De sammanlagda uppställda målen överskrider vida de totala målen som på ett nationellt plan har ställts upp för utbildningsutbudet och som presenteras i tabell 1. Våren 2008 och i samband med utbildningsplanens verkställande ställer undervisningsministeriet upp regionala mål för utbildningsutbudet år 2012. I det här sammanhanget beaktar man de ramar som man på nationell nivå har ställt upp för utbildningsutbudet, utvecklingen av näringslivet och övrig utveckling på arbetsmarknaderna samt de prognostiserade, sektorsvisa förändringarna i arbetskrafts- och utvecklingsbehovet. Också förändringarna i ungdomsåldersklassen fram till år 2012 beaktas. Syftet är att förbättra utbildningsutbudets regionala jämlikhet och balans.

Vuxenutbildning

Syftet med vuxenutbildningsutbudet är att skapa goda möjligheter för befolkningen i arbetsför ålder att utveckla sitt kunnande i sitt arbete, att förbättra förutsättningarna för byte av yrke och att höja den vuxna befolkningens utbildnings- och kompetensnivå. Utbudet av vuxenutbildning syftar också till att trygga den åldrande vuxna befolkningens utbildningsbehov. De uppställda målen för antalet nya studerande år 2012 framställs i tabell 2.

Tabell 2. Uppställda mål för antalet nya studerande inom vuxenutbildningen år 2012⁷

Utbildning	Mål för antalet nya studerande 2012
Gymnasium	
gymnasiestudier	10 000
ämnesstudier ⁸	17 500
Yrkesinriktad vuxenutbildning	
utbildning som förbereder för grundläggande yrkesutbildning och som avläggs som fristående examen	17 000
utbildning som förbereder för yrkesexamen	25 000
utbildning som förbereder för specialyrkesexamen	10 000
sammanlagd utbildning som förbereder för fristående examen	52 000
övrig yrkesinriktad tilläggsutbildning ⁸	45 000
Yrkehögskola	
grundexamen	4 000
högre yrkehögskoleexamen	3 800
specialiseringsstudier	5 000
öppen yrkehögskoleundervisning ⁸	15 000
Universitet	
grundexamen	5 500
forskarutbildning ⁹	2 000
fortbildning ⁸	110 000
specialiseringsstudier	5 700
öppna universitet ⁸	95 000
Fritt bildningsarbete⁸	1 200 000

I ett långsiktigt perspektiv bedömer man att behovet av utbildning på högre nivå accentueras i takt med att befolkningens utbildningsnivå ökar.

Behovet av examina inom yrkesinriktad utbildning för vuxna beräknas fördela sig enligt utbildningsområde på det sätt som framställs i tabell 3. Uppskattningen grundar sig på antalet sysselsatta personer utan utbildning och enligt yrkesgrupp år 2004, på antalet sysselsatta personer som har bytt yrke 2000–2004 och på det prognostiserade antalet arbetsplatser som öppnar sig för den vuxna befolkningen enligt yrkesgrupp under perioden 2005–2020.

⁷ Utbildning inom undervisningsministeriets förvaltningssektor

⁸ Antal deltagare

⁹ Utbildning för heltidsanställda forskare. Utfallet år 2006 omfattar alla avlagda examina inom post-gradual utbildning

Tabell 3. Uppställda mål för antalet nya studerande inom vuxenutbildningen och fördelning enligt utbildningsområde

Utbildningsområde	%
Det humanistiska och pedagogiska området	5
Kultur	5
Det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området	20
Det naturvetenskapliga området	5
Teknik och kommunikation	35
Naturbruk och miljöområdet	5
Social-, hälso- och idrottsområdet	15
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	10
Sammanlagt	100

I jämförelse med genomsnittet uppskattar man att behovet av vuxenutbildning inom den svenskspråkiga utbildningen är något mera uttalat inom det humanistiska och pedagogiska området, inom samhällsvetenskaperna, inom företagsekonomi och förvaltning, inom naturbruk och miljö samt inom social- och hälsovård. Detsamma gäller motion och idrott. Enligt prognoserna finns det ett mindre behov av att utbilda vuxna inom teknik och kommunikation samt inom turism-, kosthåll- och ekonomibranschen. När man beaktar den sektorsvisa utbildningen uppskattar man att behovet att utbilda svenskspråkiga vuxna är något större än i genomsnitt inom yrkeshögskole- och universitetssektorn och något mindre än i genomsnitt inom yrkesutbildningen.

Mellanbedömning

Ny information om behoven i arbetslivet tillkommer kontinuerligt. Eventuellt behövs justeringar i de uppställda målen för antalet nya studerande inom vuxenutbildningen i takt med att totalreformen av vuxenutbildningen framskrider. I regeringsperiodens mitt görs därför en mellanbedömning, som vid behov resulterar i ändringar i de mål som har ställts upp för nya studerande i utvecklingsplanen.

3.3 Utbildningens effektivitet, genomströmning och mångdubbel utbildning

Genom att effektivisera utbildningssystemets funktion strävar man efter att göra det enklare för individerna att klara av sina studier och sitt liv i framtiden. Effektiviseringen syftar också till att bättre än hittills utnyttja utbildningsresurserna och att höja sysselsättningsgraden.

För närvarande uppgår den kalkylerade genomströmningen¹⁰ i gymnasieutbildningen till cirka 89 procent och inom den grundläggande yrkesutbildningen till cirka 70 procent. I yr-

¹⁰ med kalkylerad genomströmning avses den relativa andel personer som per läsår avlägger examen i förhållande till den totala avgången av studerande, d.v.s. den mängd studerande som avlägger examen och den mängd studerande som avbryter sina studier. Uppgifterna omfattar läsåret 2004–2005.

keshögskolorna är motsvarande siffra cirka 66 procent och på högre högskolenivå cirka 63 procent.

I syfte att minska utslagningen och utöka utbildningssystemets effektivitet förbättras genomströmningen och studieavbrotten minskas på alla utbildningsstadier. I detta syfte utvecklas studiehandledningen, informationen och rådgivningen med avseende på utbildningen, antagningen av studerande, studiestödet, individualiseringen av utbildningen i samband med studierna, systemen för uppföljning av studierna, samarbetet mellan hemmet och skolan samt skol- och studenthälsovården. Arrangemang för flexibel inläring etableras inom den grundläggande utbildningen. Detsamma gäller förberedande och inledande utbildning inom grundläggande yrkesutbildning. Genomströmningen ges ökad betydelse inom finansieringen av yrkesutbildningen och högskolorna. Jämförelser av resultaten för yrkesutbildningsanordnare, högskolor och deras enheter offentliggörs.

Med avseende på tillgången på kunnig arbetskraft och utbildningssystemets effektivitet är det viktigt att också skärskåda den tid som har använts för utbildningen.

Tabell 4. Genomströmning inom utbildningen enligt den tid som har använts för avläggande av examen, %¹¹

	År då studierna inleddes	Tid som har gått åt för att avlägga examen					
		3 år	4 år	5 år	6 år	7 år	10 år
Gymnasium ¹²	2000	77,0	88,9	90,8			
Grundläggande yrkesutbildning ¹³	2000	56,6	65,4	68,7			
Yrkeshögskola	1999		42,8	58,4	65,4	72,5	
Universitet ¹⁴	1996		25,6	42,1	55,2	63,7	69,3

Inom alla utbildningssektorer ställer man upp som mål att utbildningstiderna förkortas. Undervisningsministeriet och högskolorna gör i samarbete upp branschvisa rekommendationer för att erkänna tidigare studier och inläring.

Enligt prognoserna kommer yrkesstrukturen att förändras kraftigt under planperioden, och därför är omskolning ofta en förutsättning för framgång på arbetsmarknaden. Omskolning som förbereder för branschbyte påskyndar också omstruktureringen på arbetsmarknaden. Det är en utmaning för utbildningssystemet att ge individerna beredskap för kompetensutveckling och att inrikta utbudet så att det finns att få tillräckligt med utbildning som stödjer en persons byte av yrke. Samtidigt bör de ungas val av utbildning vara sådana att de medför goda förutsättningar att övergå till arbetslivet och fortsatta studier.

¹¹ Källa: Statistikcentralen

¹² Alla examenina inom läroplanen för ungdomar

¹³ Utbildning som grundar sig på läroplanen

¹⁴ Inkl. högskoleexamen på lägre och högre nivå. Av skäl som har att göra med statistikföringen uppges de som har studerat i 4 år ha studerat en kortare tid än 5 år, de som har studerat i 5 år uppges ha studerat en kortare tid än 6 år osv.

En del av utbildningen på överlappande nivå föranses av bristen på ett lämpligt utbildningsutbud och alltför lite individuell handledning. Med tanke på utbildningsresurserna och för att individerna skall använda sin tid så ändamålsenligt som möjligt skall utbildningsbehovet riktas in på så verkningsfulla program som möjligt. I somliga fall är t.ex. påbyggnadsutbildning och kompletterande utbildning bra alternativ för sådana personer som redan har en examen. Med tanke på arbetsmarknadens dynamik är det motiverat att en så stor del av den examensinriktade omskolningen och vidareutbildningen som möjligt är sådan att den hjälper en persons karriärutveckling. För närvarande gäller att de som påbörjar en utbildning redan har en examen på samma nivå eller högre nivå på följande sätt:¹⁵

- Av dem som påbörjat studier för en yrkesinriktad grundexamen 20 %
 - av dem som inlett yrkesinriktad, läroplansbaserad grundutbildning 10 %
 - av dem som inlett yrkesinriktad grundutbildning som baserar sig på fristående examen 56 %¹⁶
- Av dem som påbörjat studier för en yrkesexamen 23 %¹⁷
- Av dem som påbörjat studier för en specialyrkesexamen 46 %¹⁸
- Av dem som påbörjat studier för en yrkeshögskoleexamen 3 %
 - av dem som inlett studier för en yrkeshögskoleexamen avsedd för unga 2 %
 - av dem som inlett studier för en yrkeshögskoleexamen avsedd för vuxna 9 %
- Av dem som påbörjat studier för en universitetsutbildning 15 %¹⁹.

Man ställer upp som mål att så kallad oändamålsenlig, mångdubbel utbildning minskar fram till år 2012. Den mångdubbla utbildningen skall dock inte begränsas med bestämmelser från den nivå som den ligger på för närvarande. Man skall också trygga tillgången på utbildning som siktar till byte av yrke.

De individuella utbildningsmodellerna skall i den mån det är möjligt anpassas efter individens livssituation. Personer som avlägger en andra, yrkesspecifikt differentierad examen på samma nivå som tidigare deltar ofta redan i arbetslivet. Samma studiemetoder och studietakt lämpar sig inte nödvändigtvis för de här personerna som för personer som studerar för sin första examen. De har också samlat på sig mängder av sådant kunnande som kan räknas tillgodo när de studerar för en ny examen.

Personer som avlägger en andra, yrkesspecifikt differentierad examen på samma nivå som tidigare uppmanas att söka sig till vuxenutbildningsprogram; t.ex. till yrkesutbildning som förbereder för fristående examen, yrkeshögskolornas vuxenutbildning eller universitetens magisterprogram. Universitetens fortbildning utvecklas så att den erbjuder ett påtagligt alternativ till utbildning som leder till examen.

¹⁵ För varje sektor anges hur stor andel de nybörjare utgör som redan har antingen den aktuella examen eller en högre examen. Exempelvis av dem som påbörjar grundläggande yrkesutbildning har en femtedel en yrkesinriktad grundexamen, yrkes- eller specialyrkesexamen eller examen på högre nivå.

¹⁶ Inklusivt läroavtalsutbildning

¹⁷ Inklusivt läroavtalsutbildning

¹⁸ Inklusivt läroavtalsutbildning, omfattar endast studerande med examen på institutnivå, examen inom yrkesutbildning på högre nivå eller examen på högre nivå

¹⁹ Inkluderar personer med yrkeshögskoleexamen och lägre högskoleexamen. Cirka fyra procent av dem som har inlett universitetsstudier har högre högskoleexamen.

3.4 Strukturell utveckling

Bättre kvalitet på verksamheten och ökad effektivitet samt förändringarna i omvärlden, framför allt den förändrade åldersstrukturen och regionutvecklingen, förutsätter att nätet av läroinrättningar och nätverket av utbildningsanordnare utvecklas. Detsamma gäller högskolenätet. De förändringar som projektet PARAS leder till i kommunstrukturen och i kommunernas samarbete kommer att inverka på nätet av läroinrättningar och på det nätverk som utbildningsanordnarna bildar.

Också i den nya situationen skall den offentliga makten fullgöra sin skyldighet enligt grundlagen, det vill säga säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett tillgångar få undervisning enligt sin förmåga och sina särskilda behov samt att utveckla sig själv.

Förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning

Utgångspunkten för den grundläggande utbildningen är en enhetlig grundskola och grundläggande utbildning som kommunerna ordnar. De privata skolorna utgör ett kompletterande element. Mångsidiga kommunala och privata skolor erbjuder familjerna möjlighet att välja lämplig undervisning för sina barn. De privata skolornas roll går ut på att bidra till att stärka pluralismen inom det finländska utbildningssystemet och göra det möjligt för föräldrarna att aktivt ta del i valet av skola för barnet. I Finland har mängden privatskolor etablerats. Knappt tre procent av eleverna i den grundläggande utbildningen undervisas i privata grundskolor.

När barnen blir färre kommer skolnätet att glesna ytterligare. Den framtida utmaningen kommer att bestå i att ordna undervisnings- och utbildningstjänsterna så att alla kan garanteras högklassig undervisning och ett mångsidigt serviceutbud så som lagen förutsätter. Att utnyttja informations- och kommunikationsteknologi inom distansstudier och studier på nätet utgör eventuellt ett centralt element för att nå målet. Utgångspunkten för förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen, morgon- och eftermiddagsverksamheten för skolelever, gymnasieutbildningen och den grundläggande rättigheter avseende undervisning och bildning tillgodoses oavsett bostadsort, språk och ekonomisk ställning. När gymnasienätet utvecklas bör hänsyn dessutom tas till den vuxna befolkningens utbildningsbehov. Samarbete mellan utbildningsanordnarna bidrar till ökad tillgång på utbildning.

Förskoleundervisning och grundläggande utbildning garanteras i form av när-service. Tillgången på påbyggnadsundervisning efter den grundläggande utbildningen tryggas. Hindren för skolgång över kommungränserna röjs. Gymnasienätet utvecklas med hänsyn till det regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet på bredare basis.

Man skall följa upp hur den tid som används för skolresor utvecklas och vilket slags arrangemang barnen erbjuds i samband med skolresorna. Syftet är att de yngsta skolelevernas transporttider är rimliga.

Högklassiga tjänster och tillgången på yrkesutbildad personal tryggas inom undervisnings-, elevvårds- och studiehandledningstjänsterna.

De statliga specialskolornas och skolhemmens ställning och uppgifter klarläggs. Den svenskspråkiga specialundervisningens ställning tryggas. Effektivare åtgärder vidtas för att barn och unga som har tagits om hand och place-

rats med stöd av barnskyddslagen skall få sådan undervisning som lagen om grundläggande utbildning förutsätter.

I samråd med social- och hälsovårdsministeriet klarläggs förvaltningen av småbarnsfostran. Målet är att stärka det kontinuum som småbarnsfostran och den grundläggande utbildningen utgör.

Gymnasiernas inbördes nätverksarbete stöds. Samma gäller det regionala samarbetet mellan yrkesinriktad utbildning och gymnasier i syfte att trygga tillgången på utbildning.

Yrkesutbildning

Förändringarna inom arbetslivet, exempelvis de ökade kompetenskraven, den ökade variationen i arbetsuppgifterna och deras sammansättning, de förändrade arbets- eller befattningsbeskrivningarna samt innovationsverksamhetens ökade betydelse ställer allt större utmaningar på kvaliteten och utbudet av yrkesinriktade utbildningstjänster. Övergången till arbetslivet kräver hög yrkeskompetens, som gör det möjligt för en anställd att fungera som en yrkeskunnig arbetstagare i varierande uppgifter, erbjuder en grund för fortsatt kompetensutveckling och som kan tas till vara i olika arbetsmiljöer. Möjligheter att utveckla sig och att förnya sig i kunskapsmässigt avseende skall erbjudas personer som är verksamma i arbetslivet. Utbildningen av personer som är verksamma i arbetslivet skall så långt det är möjligt förverkligas i anslutning till arbetet. Företagen och de offentliga organisationerna, speciellt små och medelstora företag, behöver dessutom utvecklingstjänster av olika slag. Vid sidan om åtgärder för att förbättra kvaliteten bör man kunna höja effektiviteten och produktiviteten när det gäller anordnandet av utbildnings- och utvecklingstjänster. Därtill skall utbildningen vara tillgänglig i tillräcklig omfattning.

Serviceförmågan hos nätverket för anordnare av yrkesinriktad utbildning stärks enligt strategin för yrkesinstituterna genom att utbildningsanordnarna i första hand bildar starka yrkesinstitut t.ex. på regional nivå. De här yrkesinstitutens verksamhet omfattar all service inom den yrkesinriktade utbildningen, utvecklingsfunktionerna och undervisningsenheterna. Verksamheten för långt specialiserade utbildningsanordnare tryggas. I egenskap av utbildningsanordnare har ett yrkesinstitut frihet att utforma sin organisation enligt kraven inom sin region eller sektor och besluta om sitt läroanstalts- och övriga servicenätverk. Yrkesinstitutet skall se till att den valda organisationsformen tryggar upprätthållandet av högklassig service och dess kontinuerliga utvecklande både för sådana personer som träder in i arbetslivet och sådana som är verksamma i arbetslivet.

Anordnandet av och arbetsfördelningen inom den statliga specialyrkesundervisningen utreds som ett led i den strukturella utvecklingen. Avgörandena träffas före utgången av år 2008. Specialläroanstalterna utvecklas som resurs- och kompetenscenter.

Nätverket av anordnare av grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning skall garantera ett sådant högklassigt och mångsidigt utbildningsutbud för unga och vuxna som smidigt anpassar sig efter efterfrågan utgående från arbetslivets och individens behov.

För att man skall kunna stärka den yrkesinriktade utbildningens serviceförmåga förutsätts att utbildningsanordnarna har en helhetsstrategi, utgående från vilken verksamhetsprocesserna och utbildnings- och utvecklingstjänsterna utvecklas och verkställs enligt kundernas behov. Centralt i utvecklingsarbetet är att förbättra utbildningens arbetslivsmotsvarighet och kontakterna med arbetslivet, att förutse utbildningsbehoven, att möjliggöra studier på arbetsplatsen, att i planeringen och verkställandet av utbildnings- och utvecklingstjänster beakta de individuella utbildningsbehoven hos en ökande kundkrets, kvalitetsledningen, ledningen av yrkesinstitutet och det anslutande strategiarbetet samt tillvaratagandet och utvecklingen av undervisningspersonalens kompetens. Utvecklingen av yrkesutbildningsanordnarnas verksamhet stöds och styrs med hjälp av en nationell strategi för yrkesinstitutet.

Efterfrågan på grundläggande yrkesutbildning minskar i de landskap där ungdomsåldersklasserna blir mindre under planperioden. När efterfrågan på yrkesinriktad vuxenutbildning samtidigt ökar kommer en del av lärarna att övergå till vuxenutbildningsuppgifter där det krävs annorlunda kompetens.

Yrkesutbildningsanordnarnas förmåga att bemöta individuella kompetens- och utvecklingsbehov samt kompetens- och utvecklingsbehov inom olika sektorer i arbetslivet stärks. Undervisningens höga kvalitet skall tryggas.

Undervisningspersonalens kompetens stärks och möjligheterna att utnyttja kompetensen när det gäller grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning görs mångsidigare. Lärare som är verksamma inom den grundläggande yrkesutbildningen uppmuntras till att utöver sin arbetslivskompetens skaffa sig sådan pedagogisk specialkompetens som behövs för att vägleda och handleda olika slags kundgrupper.

Högskolorna

Förändringarna i omvärlden ställer högskolorna inför många utmaningar under de närmaste åren. Utmaningarna hänför sig framför allt till högskolornas profilering, deras strukturell utveckling, revidering av högskolornas finansieringsmodell, internationalisering samt den ökade betoningen på utbildningens och forskningens kvalitet. Mycket viktiga utmaningar för universiteten är dessutom utbyggnaden av deras ekonomiska autonomi och administrativa reformer som förbättrar universitetssystemets konkurrenskraft och stärker professionellt inriktat ledarskap.

Vid yrkeshögskolorna har tre betydande högskolefusioner genomförts och det nätverk som verksamhetsställena bildar har krympts ner. Dessutom har utbildningsutbudet inriktats på nytt med hänsyn till den prognostiserade befolkningsutvecklingen och till behoven inom arbetslivet. Vid universiteten har tonvikten lagts på intern utveckling, bland annat revidering av institutions- och fakultetsstrukturerna samt sammanföringen av stöd- och servicefunktioner.

Universiteten och yrkeshögskolorna utvecklas alltjämt utifrån dualmodellen, som baserar sig på skilda examina, examensbenämningar och uppgifter. Målet är att öka den internationella spetskompetensen och skapa högskoleenheter med en starkare och verkningsfullare kompetensnivå.

Högskolornas profilering och insatsområden stärks. Högskolenätet utvecklas genom att överlappande utbildningsutbud gallras bort, förvaltnings- och stödtjänster sammanförs och samarbetet kring infrastrukturen byggs ut. Samarbetet mellan högskolorna stärks på det na-

tionella och det internationella planet. I synnerhet skall samarbetet med forskningsinstituten fördjupas.

I syfte att stärka kvaliteten på och genomslagskraften för högskolornas verksamhet stöds nationella och internationella strategiska sammanslutningar mellan högskolorna. Graden för sammanslutningarna varierar från fusioner mellan högskolorna till intensifierat samarbete inom undervisning, forskning, stödtjänster och gemensam användning av material och utrustning.

Högskoleväsendet år 2012 består i enlighet med dualmodellen av universitet och yrkeshögskolor. Varje universitets och yrkeshögskolas profil har olika betoning när det gäller undervisning, forskning, kopplingar till arbetslivet och regionala utvecklingsuppgifter.

I mål- och resultatförhandlingarna betonas universitetens och yrkeshögskolornas ökade profilering. De strategiska insatsområdena skall tydligt träda fram och erbjuda bättre förutsättningar för att rikta in den konkurrensutsatta forskningsfinansieringen och ge ökade möjligheter för universitet och yrkeshögskolor att tävla om forskningsfinansiering på internationell nivå. Universitetens förutsättningar att bedriva forskning stärks på de valda strategiska insatsområdena och speciellt i forskningsintensiva universitet.

Det innovationsuniversitet som Tekniska högskolan, Helsingfors handelshögskola och Konstindustriella högskolan bildar skall kunna inleda sin verksamhet den 1 augusti 2009. I det här sammanhanget tryggar man de svenskspråkiga studerandenas möjligheter att i nuvarande omfattning studera på sitt modersmål. Det gemensamma konsortiet för Åbo universitet och Åbo handelshögskola inleder sin verksamhet hösten 2008 och det nya universitetet inleder sin verksamhet år 2011. Det förbundsuniversitet i Östra Finland som bildas av Kuopio universitet och Joensuu universitet inleder sin verksamhet senast år 2010. Även andra högskolors projekt för strukturell utveckling stöds och uppmuntras.

Universitetscentrumen utvecklas som regionala resurs- och samordningscentrum för att höja den vuxna befolkningens kompetensnivå. De verkar i nära samarbete med regionen och de regionala företagen. Kvaliteten på och genomslagskraften för deras verksamhet utvärderas under år 2008.

Yrkeshögskolorna prioriterar högklassig, arbetslivsorienterad undervisning samt tillämpat forsknings- och utvecklingsarbete som stödjer speciellt små och medelstora företag samt servicesektorn. Det är i första hand yrkeshögskolorna som med sin verksamhet ansvarar för arbetskraftsbehoven på regional nivå.

Att öka det administrativa samarbetet mellan universiteten och yrkeshögskolorna och det gemensamma strategiska beslutsfattandet är eftersträfvansvärt speciellt på områden med svagare befolkningsutveckling. Samarbetsavtalen med de aktörer som universitetscentren omfattar förnyas så att de också gäller yrkeshögskolorna.

Med innehållsliga olikheter och inbördes avvikande kunskapsmål i

universitetens och yrkeshögskolornas examina säkerställer man att samhällets och arbetslivets kunskapsbehov tillfredsställs på ett mångsidigt sätt. tryggas att man på ett mångsidigt sätt tillfredsställer. I syfte att göra det möjligt att

använda resurserna på ett ändamålsenligt sätt och för att säkerställa kvaliteten på undervisningen kan dock studiernas innehåll i enskilda fall verkställas och anskaffas i samarbete på regional nivå.

Indikatorer för att mäta växelverkan på ett samhällsligt plan tas fram för att i första hand mäta sysselsättning, innovationsverksamhet och den regionala effektiviteten.

År 2008 bereder undervisningsministeriet ett detaljerat åtgärdsprogram för en strukturell utveckling av högskolorna. Den svenskspråkiga högskoleutbildningen tas som en helhet in i åtgärdsprogrammet. För att följa upp högskolornas strukturella utveckling tar man fram indikatorer (bl.a. högskolornas storlek och attraktionskraft, strukturen i de program som omfattar institutioner, enheter och utbildningsprogram, hur högskoleutbildade personer placerar sig på arbetsmarknaden, forskningsaktivitet och en effektiv användning av resurserna).

Vuxenutbildning

Förändringarna inom arbetslivet och utvecklingen av åldersstrukturen samt strävandena att förbättra produktiviteten framhäver vuxenutbildningens uppgifter. Det räcker inte enbart med att utöka graden av deltagande, utan det gäller också att förbättra kvaliteten, träffsäkerheten och effektiviteten.

Den yrkesverksamma befolkningen behöver få sitt kunnande uppdaterat och utökat på ett kontinuerligt sätt. I situationer av förändring i arbetslivet accentueras dessutom behoven av att rikta in kunnandet på ett nytt sätt.

För att kunnandet hos den vuxna befolkningen i arbetsför ålder skall upprätthållas och utvecklas krävs ett fungerande vuxenutbildningssystem. Enligt regeringsprogrammet uppmuntras den vuxna befolkningen till att upprätthålla och utveckla den egna kompetensen genom att möjligheterna till utbildning i arbetslivet förbättras, särskilt i situationer av förändring. I detta syfte genomförs en totalreform av den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Genom reformen skapas klarhet i den splittrade förvaltningen, finansieringen, förmånerna och utbildningsutbudet. Med yrkesinriktad vuxenutbildning avses yrkesutbildning för vuxna, vuxenutbildning vid högskolorna, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och personalutbildning som arbetsgivaren betalar och organiserar.

Totalreformen av den yrkesinriktade vuxenutbildningen bereds av en beredningsorganisation på bred basis som leds av undervisningsministeriet och består av representanter för de centrala ministerierna, centralorganisationerna i arbetslivet samt vuxenutbildningsanordnarna.

Utbildningssystemet utvecklas så att det bättre än för närvarande stödjer uppgradering, utveckling och nyinriktning av kunnandet. Olika typer av behov av kompletterande utbildning hos yrkesverksamma, arbetslösa och personer som annars står utanför arbetslivet identifieras, och utbudet utvecklas i motsvarighet till behoven.

De vuxnas utbildningsmöjligheter förbättras. I synnerhet inlärning och meritering vid sidan om arbetet främjas. Systemet med yrkesexamina utvecklas som en arbetslivsinriktad och högklassig väg för behörighetsutbildning. Vuxenutbildningens ställning inom högskolorna stärks och de högskoleutbildades

möjligheter till kompletterande utbildning breddas. Verksamheten inom den öppna yrkeshögskolan utvidgas. Användningen av utbildning av läroavtalstyp i den kompletterande utbildningen för högskoleutbildade kartläggs. Den finansiella basen för yrkesinriktad tilläggsutbildning och kompletterande utbildning vid högskolorna görs tydligare.

3.5 Styrning och finansiering

Statsandelssystemet

Statsandelssystemet revideras från ingången av år 2010. Statsandelarna för de olika förvaltningsområdena sammanslås. Inom verksamhetsområdet för utbildning gäller sammanslagningen statsandelarna för förskoleundervisning och grundläggande utbildning samt statsandelarna per invånare för den grundläggande konstundervisningen. Systemet med utbildningsanordnare bevaras vad gäller finansieringen av gymnasiet, den yrkesinriktade utbildningen och yrkeshögskolorna.

Alla utbildningsanordnare tryggas en långsiktig och förutsägbar finansiering. Man ser till att ändringarna i finansieringssystemet inte äventyrar den fria ansökningsrätten och dess förverkligande.

Förskoleundervisning, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning

Behoven av att utveckla styrsystemet med anledning av statsandelsreformen bedöms. Det görs behövliga ändringar i den verksamhetsanknutna lagstiftningen. Det ses till att kommunernas varierande faktorer avseende förhållanden och servicebehov beaktas tillräckligt i samband med reformen och att verksamhetsförutsättningarna för de privata läroanstalterna tryggas. Finansieringen säkerställs när det gäller specialundervisning, undervisning på sjukhus och undervisning av handikappade barn samt undervisning i skolhem och för omhändertagna barn.

En höjning av enhetspriset för gymnasieutbildningen i små kommuner tryggas med en förordningsändring i situationer där kommuner sammanslås eller då ett gymnasium genom en ändring i anordningstillståndet överförs till en annan kommun eller en samkommun. Villkoret för att höjningen bibehålls är att ovannämnda förändringar genomförs under perioden 1.1.2008–31.12.2012.

Uppgifterna för vuxengymnasierna och vuxenlinjerna i gymnasierna samt finansieringsgrunderna för ämnesstudier klarläggs.

Yrkesutbildning

Finansieringen för yrkesutbildningsanordnarna utvecklas så att finansieringen beaktar verksamhetens art och omfattning samt sporrar till att förbättra resultatet. Den resultatbaserade styrningen effektiviseras med sikte på att ständigt förbättra kvaliteten på utbildningsanordnarnas verksamhet.

Den resultatbaserade finansieringens andel utökas inom finansieringen av grundläggande yrkesutbildning. Utbildningens genomslagskraft, speciellt ut-

bildningens sysselsättande effekt och dess kundtillfredsställelse beaktas i större omfattning när verksamhetens resultat bedöms. Indikatorer för resultatfinansieringen och sätten att mäta effektiviteten vidareutvecklas.

Merparten av yrkesutbildningsanordnarna anordnar både grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning. Det system som reglerar yrkesutbildningen utvecklas så att det stödjer utbildningsanordnarnas verksamhetsförutsättningar och anordnandet av grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning samt möjligheterna att inrikta utbildningsutbudet som en samordnad helhet. Utvecklingen av regleringssystemet bör på centrala punkter vara förenad med utvecklingen av elektronisk kommunikation mellan utbildningsanordnarna och undervisningsministeriet. Den bör täcka såväl förfarandena för ansökan till utbildning och utbildningsfinansieringen som regleringen av utbildningen.

Styrssystemet för yrkesutbildning utvecklas så att yrkesutbildningen kan styras som en helhet med beaktande av de speciella dragen inom yrkesinriktad grund- och tilläggsutbildning.

Styrningen av grundläggande yrkesutbildning görs smidigare så att det blir möjligt att fritt rikta resurser till examensinriktad utbildning för unga eller vuxna enligt kompetens- och arbetskraftsbehoven i arbetslivet. Elektronisk kommunikation mellan utbildningsanordnarna och undervisningsministeriet i anslutning till styrning av verksamheten och anordnande av utbildning utvecklas.

I dagens läge finansieras yrkesinriktad vuxenutbildning utgående från omfattningen av den utbildning som utbildningsanordnarna anordnar. Finansieringssystemet sporrar inte utbildningsanordnarna till att utveckla modeller genom vilka utbildningstiderna kan förkortas.

Resultatbaserad finansiering införs inom yrkesinriktad tilläggsutbildning från år 2009. Examinans betydelse ökas i samband med finansieringen. Ett elektroniskt system för studerandespons som gäller fristående examina tas i bruk år 2008.

Högskolorna

Nya verksamhetsstrukturer bör ha införts vid högskolorna år 2012. För utvecklingen av de nya högskolestrukturerna förutsätts insatser för att konsekvent stärka högskolornas ekonomiska och administrativa ställning, vilket skapar förutsättningar för högklassig och ekonomiskt effektiv högskoleverksamhet med allt större genomslagskraft samt förutsättningarna för ändamålsenliga högskole- och verksamhetsstrukturer.

Yrkeshögskolornas mångsidiga ägarstruktur bibehålls och stiftelser, aktiebolag, samkommuner och kommuner kan fortfarande vara huvudmän. Universitetens ekonomiska autonomi stärks genom att universiteten kan ha ställning som offentligrättsliga juridiska personer eller privaträttsliga stiftelser. Ledarskapet vid högskolorna utvecklas i en professionellare riktning och universitetens interna förvaltnings- och ledningssystem förnyas. För högskole- och vetenskapspolitiken på riksnivå krävs statlig styrning i tillräcklig omfattning. Den revideras på ett ändamålsenligt sätt med hänsyn till förändringarna inom organisations-, förvaltnings-, finansierings- och huvudmannastrukturerna och genom att det skapas förutsättningar för att skaffa kompletterande finansiering.

Universitetens ekonomiska och administrativa autonomi stärks genom att universitetslagen och lagstiftningen i samband med den revideras så att ändringarna kan behandlas i riksdagen under vårsessionen 2009.

Universitetens fondeekonomiska verksamhet utvecklas.

Donationer till vetenskaplig forskning görs avdragsgilla på bred basis.

Finansieringen av yrkeshögskolorna utvecklas så att den blir mera sporrande än för närvarande genom att finansieringen i större utsträckning bestäms utifrån examensmålen och antalet avlagda examina samt utbildningens kvalitet.

Styrningen av yrkeshögskolorna görs smidigare så att det blir möjligt att inom ramarna för examensmålen rikta resurserna fritt till examensinriktad utbildning för unga eller vuxna.

Under planperioden reviderar undervisningsministeriet styrsystemen för universiteten och yrkeshögskolorna med fokus på undervisningens och forskningens kvalitet och genomslagskraft. Som ett led i styrningen utvecklas uppföljningen av resultatet och genomslagskraften för högskolornas verksamhet och responsförfarandet i anslutning till uppföljningen. Indikatorer används som grund för finansieringen. På ett helhetsplan täcker indikatorerna högskolornas verksamhet: utbildningens och forskningens kvalitet, genomslagskraft och effektivitet.

Antalet nybörjarplatser för unga vid högskolorna minskar betydligt fram till år 2020. I en kompetensbaserad ekonomi ökar samtidigt förväntningarna på högskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet och på de innovationer som baserar sig på forskningen och utvecklingen. När högskolenätet komprimeras får vuxenutbildningen en accentuerad roll när det gäller att utveckla och förnya kunnandet och stärka den högre utbildningens genomslagskraft.

De resurser som frigörs när utbildningen för unga minskar vid högskolorna styrs till insatser för att förbättra undervisningens kvalitet samt stärka högskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet och vuxenutbildning.

Vuxenutbildningens uppgifter, efterfrågan och speciella drag samt utvecklingspolitikens mål beaktas när högskoleväsendets strukturer utvecklas. Det samma gäller förberedelserna inför universitetsreformen.

Fritt bildningsarbete

Rådet för utvärdering av utbildningen publicerade i maj 2007 en utvärdering av styrningen av det fria bildningsarbetet och dess samhälleliga genomslagskraft.

Med beaktande av rekommendationerna enligt utvärderingen på riksnivå uppgörs i samråd med de rikstäckande centralorganisationerna inom området ett utvecklingsprogram för det fria bildningsarbetet för åren 2008–2012. De reformer av finansieringssystemet och lagstiftningen som anges i utvecklingsprogrammet och som behövs med tanke på uppgifterna och verksamhetsförutsättningarna för det fria bildningsarbetet samt med tanke på dess strukturella utveckling genomförs.

Styrsystemet för det fria bildningsarbetet revideras med hänsyn till erfarenheterna av den riktlinjestyrning som införts under perioden 2005–2008 och med hänsyn till utstakningarna enligt regeringsprogrammet. Riktlinjestyrningen av medborgar- och arbetarinstituten slopas år 2009.

3.6 Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet

Den nationella strategin för Finland går ut på att stärka kompetensbasen genom att revidera utbildningen och utöka resurserna för forskning och produktutveckling samt effektivisera tillvaratagandet i ekonomisk och samhällelig bemärkelse. Samarbetet mellan olika sektorer utökas inom forsknings- och utvecklingsarbetet, innovationsverksamheten och infrastrukturerna för forskning.

Målet är att den offentliga och privata FoU-finansieringen skall stiga till fyra procent av bruttonationalprodukten under planperioden.

De nationell kompetensgrunderna stärks genom att förutsättningarna för grundforskning stärks. Syftet är att stärka universitetens basfinansiering och konkurrensutsatt finansiering. Finlands Akademi förnyar sina finansieringsgrunder så att de stöder universitetens nya ställning som juridisk person.

Samarbetet mellan innovationsorganisationerna klarläggs och helheten av regionala organisationer och program strömlinjeformas. Universiteten, yrkeshögskolorna och övriga forskningsanstalter inom undervisningsministeriets förvaltningsområde har en central roll när man verkställer den nationella innovationsstrategin. Universiteten och yrkeshögskolorna deltar i utvecklandet av regionala innovationssystem också genom att utnyttja de möjligheter som kompetenscenterprogrammen och strukturfonderna ger.

Yrkeshögskolornas roll inom forskning och utvecklingsarbete som främjar regioner och arbetslivet stärks. Yrkeshögskolornas FoU-finansiering ökas så att yrkeshögskolorna har bättre möjligheter att utveckla sin FoU-verksamhet.

Finlands Akademi verkställer en utvärdering av forskning inom konstämnen. Utgående från utvärderingen fattar man beslut om att utveckla forskning och vidareutbildning på konstens område.

Det skapas koncentrationer av strategisk spetskompetens (SHOK) i Finland. Kompetenskoncentrationerna hör till det främsta ledet i världen och bildas genom att befintliga strukturer stärks och samfinansierat samarbete mellan olika aktörer främjas. Sektorsforskningen inom olika branscher och högskolornas roll i forskningssamarbetet stärks och görs tydligare. Målet med det intensifierade samarbetet är att bilda stora innovativa samlade projekt och utöka det internationella samarbetet. Dessutom finns det kapacitet att bättre än för närvarande bemöta forskningsbehovet i samhället.

Universiteten och yrkeshögskolorna deltar inom ramen för sina profiler och insatsområden i verksamheten vid koncentrationerna av strategisk spetskompetens och stärker sitt deltagande i sektorsforskningen genom att fördjupa samarbetet med forskningsanstalter inom området.

Beslut om omstruktureringen av sektorsforskningen fattas före utgången av år 2008. Delegationen för statens sektorsforskning, som fungerar i anslutning till undervisningsministeriet, har i uppgift att förbereda strukturreformen.

De offentliga forskningsfinansiärerna utvecklar sin inbördes samverkan och sitt samarbete med privata och utländska finansiärer i syfte att stärka och utöka forsknings- och utvecklingsverksamheten på toppnivå. Gemensamma satsningar behövs också för att främja utnyttjandet av forskningsresultat.

För internationellt sett konkurrenskraftig undervisning och forskning av hög kvalitet förutsätts att högskolorna har en tidsenlig infrastruktur, inbegripet medier och bibliotekstjänster samt metoderna inom beräkningsvetenskap, vilka utvecklas så att de svarar mot förändringarna i omvärlden.

Finansieringen av forskningsinfrastrukturer stärks med utgångspunkt i vetenskaps- och teknologirådets rekommendationer. När vetenskapliga infrastrukturer byggs upp breddar finansieringsorganisationerna Finlands Akademi och Tekes sitt uppgiftsfält också i riktning mot finansiering av apparatur.

Utvecklingen av infrastrukturerna styrs av förslagen från arbetsgruppen för infrastruktur.

Datamaterial, biblioteks- och informationstjänster som forskningen behöver utvecklas så att de motsvarar förändringarna i verksamhetsmiljön. Beräkningsvetenskaperna stärks som en del av forskningens infrastruktur.

Högskolorna, övriga forskningsorganisationer och -finansiärer främjar för sin del öppen publikationsverksamhet (open access) och fri tillgång till offentligt finansierade forskningsdata. Undervisningsministeriet uppdaterar de gällande rekommendationerna.

Den kvantitativa ökningen av forskningspersonal i Finland har varit snabb. För närvarande arbetar närmare 80 000 personer inom forskning, medan antalet ännu för tio år sedan understeg 50 000. Både inom EU och inom OECD är forskningspersonalens andel av den sysselsatta arbetskraften klart störst i Finland, nästan 2,5 procent. Bidragande orsaker till det är att forskningsaktiviteten har ökat mycket snabbt inom informationssektorn i Finland, att Finland har omfattande utbildning på högre nivå i förhållande till befolkningmängden och att forskningsfinansieringen har ökat.

När det gäller doktorsexamina kvarstår målet på samma nivå som för närvarande. Som målsättning uppställs att den relativa andelen doktorer bör höjas till 20 procent av forskarkåren fram till år 2020. Målet är att en allt större del av dem som avlagt doktorsexamen skall arbeta med forskningsuppgifter och andra uppgifter utanför universitetsväsendet.

I form av samarbete mellan olika aktörer inom forskningssystemet utvecklas ett samfinansierat system för forskarkarriären i fyra steg, vilket möjliggör en professionell forskarkarriär och en tillräckligt stor forskarkår för hela forsknings- och innovationssystemets behov.

Finlands Akademi allokerar tilläggsresurser för utveckling av tjänstestrukturen för forskare, framför allt för att öka antalet forskardoktorer och akademiforskare.

Universiteten utökar forskarutbildningssamarbetet med forskningsinstituten, de övriga universiteten och näringslivet genom att ordna gemensam utbildning, genom att bedriva forskningssamarbete och genom att inrätta gemensamma forskarskolor, samt främjar sektoriell rörlighet för dem som deltar i forskarutbildning.

Forskarutbildningssamarbetet utökas med utländska universitet, forskningsorganisationer och forskarutbildningsprogram.

Systemet med forskarskolor vidareutvecklas, forskarskolornas ställning som den primära vägen med sikte på en yrkesmässig forskarkarriär stärks, forskarskolorna internationaliseras och karriärplaneringen och karriärrådgivningen för dem som deltar i forskarutbildning utvecklas.

Antalet platser i forskarskolorna höjs med sikte på att det år 2012 skall finnas 2 000 platser. På så sätt börjar en större del av forskarstuderandena än för närvarande omfattas av effektivare forskarutbildning. Andelen utländska studerande i forskarskolorna höjs till 20 procent.

Forscarskolorna blir större och färre än för närvarande och nätverksbildningen på riksnivå stärks. När systemet med forskarskolor utvecklas uppmärksammas också behoven av forskarutbildning inom sektorsforskningen bättre än för närvarande. Administreringen av forskarskolorna överförs på Finlands Akademi från år 2010. Finlands Akademi, universiteten och forskningsinstitutionen utökar i betydande grad det stödbelopp som anvisas forskarskolorna. En del av ökningen av forskningsfinansieringen från Finlands Akademi riktas till att öka den finansiella andelen för allmänna kostnader.

En bredbasig yrkesskicklighet intar en nyckelposition avseende hur de nyaste innovationerna effektivt skall kunna tas i produktivt bruk inom produktionen, servicen och samhället i övrigt. Dessutom får yrkesutbildningsanordnarna en allt större roll inom utvecklingen av näringslivet och arbetslivet i övrigt och inom serviceverksamheten.

Yrkesutbildningsanordnarnas roll inom utvecklingen av innovationssystemet stärks med hjälp av strategin för yrkesinstitutionen samt genom att inlärning på arbetsplatsen utvidgas och genom att utbildningen och den utvecklingsverksamhet som försiggår på arbetsplatserna sammanlänkas allt intensivare. Genom utbildningsanordnarnas utbildnings- och utvecklingstjänster stöds utvecklingen av företagens och arbetsplatsernas produktions- och serviceinnovationer samt uppkomsten av företagsverksamhet som baserar sig på nya innovationer.

3.7 Internationalisering

Internationalisering av utbildningssystemet och internationellt forskningssamarbete är centrala förutsättningar för framgång i den globala konkurrensen.

Hög kvalitet ökar den finländska utbildningens och forskningens internationella dragningskraft. Exempelvis Finlands framgång i OECD:s forskningsprogram Pisa har väckt ett vidsträckt internationellt intresse för utbildningssystemet i vårt land. Å andra sidan är internationellt samarbete och internationalisering förutsättningar för bättre kvalitet och en starkare innovationsbas. Internationaliseringen skapar också en grund för arbetsrelaterad invandring.

EU:s program för livslångt lärande och Lissabonstrategin utgör en viktig referensram för internationellt utbildningssamarbete.

Valet av objekt och områden för det internationella samarbetet baserar sig på nationella prioriteter, prognostisering och aktörernas egna accentueringar.

Allmänbildande utbildning

Målet är att utöka samarbetet och rörligheten mellan skolorna och läroanstalterna samt att förbättra utbildningens kvalitet. Goda och mångsidiga språkfärdigheter är en grundläggande faktor för internationell kompetens. Grunden till språkfärdigheterna läggs inom den grundläggande utbildningen.

Antalet skolor och läroanstalter som deltar i europeiska samarbetsprojekt för skolundervisning via programmet Comenius höjs så att 500 projekt ingår. Avsikten är att öka andelen språkprojekt inom programmet Comenius till 25 procent av den nationella programbudgeten. Avsikten är att öka antalet biträdande lärare som kommer till Finland via Comenius. Antalet finländska deltagare i centraliserade funktioner bör höjas.

Utbudet av språk i skolor och i läroinrättningar kartläggs. Vidare följer man upp hur språkstudiernas kontinuum verkställs. Skolornas språkbadsverksamhet främjas.

Åtgärder inriktas på att göra skolornas språkprogram mångsidigare och utveckla kvaliteten på språkundervisningen.

Man gör det attraktivare för skolelever, bl.a. med hjälp av klubbverksamhet i skolorna, att studera ett sällsynt främmande språk. I samma syfte utvecklas samarbetet mellan skolor, kulturcentra och organisationer. I tillämpliga delar integreras språkfostran i verksamheten inom småbarnsfostran, förskoleundervisningen samt nybörjarundervisningen.

Gymnasieavtalet på nordisk nivå utnyttjas bättre än hittills.

Man satsar på att utveckla inlärningsmiljöer, inlärningsmetoder, arbetssätt, lärostoff och hjälpmedel som lämpar sig för färdigheter och undervisning i språk.

I samarbete med universiteten klarlägger man möjligheterna att i antagningen av nya studerande ge tilläggspoäng till personer som i studentexamen har avlagt lång lärokurs i sällsynta språk och som på universitetet vill studera de här språken. I detta sammanhang utreder man också möjligheterna att jämställa resultatet i prov i finska eller svenska som andraspråk med resultatet i modersmålsprovet i samband med inträde till universitetet.

Yrkesutbildning

Inom yrkesutbildningen på andra stadiet har det europeiska samarbetet utökats i och med den så kallade Köpenhamnsprocessen. Målet med det europeiska samarbetet är att förbättra yrkesutbildningens prestationsförmåga och kvalitet, göra yrkesutbildningen attraktivare och göra yrkeskompetensen mera jämförbar i Europa och därmed främja rörligheten för dem som deltar i yrkesutbildning och för dem som avlagt en yrkesinriktad examen.

I syfte att främja rörligheten för dem som deltar i utbildning och förbättra möjligheterna att jämföra examina inom Europeiska unionen utvecklas en europeisk referensram för examina (EQF) och ett system för överföring av studieprestationer (ECVET) som lämpar sig för yrkesutbildning. Kvalitetssäkringen inom yrkesutbildningen stärks med hjälp av den europeis-

ka referensramen för kvalitetssäkring (CQAF). Yrkesutbildning har blivit ett viktigt insatsområde även inom OECD. Det internationella samarbetet för att utveckla yrkesutbildningen fortgår.

Rörligheten för studerande inom yrkesutbildningen, för dem som avlagt examen och för undervisningspersonalen ökas. Likaså främjas utbildningsanordnarnas möjligheter till internationellt ömsesidigt lärande. Målet är att utöka rörligheten på årsbasis till 30 procent under planperioden. Särskild uppmärksamhet fästs vid lärarnas internationella perioder i arbetslivet.

Det tas aktivt del i det europeiska samarbetet inom yrkesutbildningen och i definieringen och verkställigheten av målen med Köpenhamnsprocessen. Införandet av systemet för överföring av studieprestationer inom yrkesutbildningen (ECVET) förbereds.

Samarbete i anslutning till yrkesutbildning utökas även med länder utanför Europeiska unionen.

Högskolorna

Tonvikten i högskolornas internationella verksamhet vilar på rörlighet för studerande, lärare och forskare, internationella projekt för forskning och utveckling samt utveckling av gemensamma examina och dubbelexamina.

Finland är en attraktiv destination för studentutbytet i högskolorna, och målet är att andelen utländska studerande och anställda vid högskolorna utökas ytterligare. Det satsas särskilt på att bredda rekryteringsbasen inom forskarutbildningen. Samtidigt genomförs stödåtgärder för att utländska studerande och forskare skall förbinda sig vid att studera och forska i Finland.

Högskolorna utvecklar sitt samarbete för att utveckla exporten av kunnande inom sina insatsområden. Inom internationella utbildningsprogram med sikte på högskoleexamina inom den andra cykeln görs ett försök med terminsavgifter för studerande från områden utanför EU och EES. Försöket omfattar ett stipendiesystem för utländska, mindre bemedlade studerande. För experimentet med terminsavgifter skapas kriterier enligt vilka deras införande utvärderas. I detta sammanhang fattar man beslut om att fortsätta uppbära terminsavgifter eller om att avstå från dem. Beställningsutbildning till utlandet möjliggörs.

Det finns två slags utmaningar för språkundervisningen i högskolorna. Det bör säkerställas att finländska högskolestuderande och de anställda har tillräckliga språkfärdigheter för att kunna samarbeta internationellt i studierna och arbetslivet. Undervisningspersonalen bör ha tillräckliga språkfärdigheter för att kontinuerligt kunna undervisa på främmande språk.

Utländska studerande som kommer till Finland bör kunna erbjudas tillräckligt med studier i finska och svenska för att de skall kunna få arbete på den finländska arbetsmarknaden.

Tillsammans med universiteten, yrkeshögskolorna och intressentgrupperna bereder undervisningsministeriet en nationell internationaliseringsstrategi för högskolorna.

Målet är att Finland skall få ett internationellt sett starkt och attraktivt högskole- och forskarsamhälle.

Möjligheterna att nyttiggöra finländskt kunnande på det internationella planet främjas genom behövliga lagstiftningsändringar som bör träda i kraft senast den 1 augusti 2009. Undervisningsministeriet beviljar tillstånd till eventuella program på framställning av högskolorna.

Under år 2009 gör högskolorna upp språkstrategier som täcker hela deras verksamhet.

Högskolorna förutsätter att de lärare som undervisar på främmande språk påvisar sina kunskaper i undervisningsspråket genom språkexamen eller på något annat sätt som kan erkännas.

Högskolorna utvecklar samarbetsformer och kommer överens om arbetsfördelningarna i syfte att trygga utbudet på språk som studeras i mindre omfattning.

Högskolorna ser till att utländska studerande uppnår tillräckliga kunskaper i finska och svenska under sin studietid samt insikter i kulturen. utbudet av språkutbildning skall vara ändamålsenligt med tanke på studier och arbetsliv.

Den språkutbildningspolitiska samordningen och forskningen med avseende på högskolorna koncentreras. Den svenska utbildningens särskilda behov beaktas.

Den 23 oktober 2006 gav Europeiska kommissionen ett meddelande om vuxenutbildning, ”Vuxenutbildning: Det är aldrig för sent att lära”. Kommissionen anser att unionens framtida utmaningar i anslutning till konkurrenskraft, demografiska förändringar och social integration förutsätter att medlemsstaterna har en strategi för livslångt lärande i kombination med ett effektivt vuxenutbildningssystem. När det gäller att utveckla vuxenutbildningen innehåller meddelandet följande viktiga budskap: att undanröja hindren för deltagande, att säkerställa god kvalitet i vuxenutbildningen (lämpliga undervisningsmetoder, bra lärare, utbildningsanordnare som håller hög kvalitet, ett effektivt tillhandahållande av utbildningstjänster), erkännande och validering av resultat, att investera i äldre personer och invandrare samt att utveckla indikatorer och mätvärden för jämförelser. Kommissionen utarbetar som bäst en handlingsplan för meddelandet.

Beredningen av handlingsplanen för vuxenutbildningen följs upp aktivt och en nationell, anslutande plan för verkställighet utarbetas.

Vetenskap och forskning

Det internationella inslaget inom vetenskapen och forskningen har ökat ytterligare och blivit mångsidigare. Inte bara OECD- och EU-länderna utan också de ekonomier som utvecklas satsar målmedvetet på vetenskap och forskning. Merparten av ny kunskap produceras utomlands, och därför gäller det att kunna dra nytta av och förädla den nya kunskapen och det nya kunnandet. I dagens läge är Finland medlem i de viktigaste internationella forskningsorganisationerna.

När vetenskapen och forskningen internationaliseras är det strategiska målet att stödja Finlands utveckling och konkurrenskraft samt ansvar för att lösa gemensamma problem.

Det internationella samarbetet för vetenskap och forskning utgör ett fast led i högskolornas forsknings- och utvecklingsverksamhet.

De möjligheter som internationella organisationer, projekt och samarbetsarrangemang erbjuder tas till vara bättre än för närvarande.

Europeiska unionen är en viktig referensram för Finland inom den internationella verksamheten. I syfte att främja internationaliseringen inom forskning bör de finländska ansvariga organisationerna vara allt aktivare i förhållande till EU:s forsknings- och innovationspolitik och den forskning som bedrivs inom EU. Det internationella samarbetet siktar också till att resurserna skall användas bättre. I synnerhet dyra infrastrukturer för forskning kräver intensivt internationellt samarbete.

De finländska högskolorna drar målmedvetet nytta av det sjunde ramprogrammet för forskning, och Finland medverkar aktivt för att utveckla det europeiska forsknings- och innovationssamarbetet.

De finländska högskolorna, vetenskapsinstituten och övriga centrala aktörer tar aktivt del i beredningen och genomförandet av projekt inom det europeiska forumet för forskningsinfrastrukturfrågor (ESFRI, European Strategy Forum on Research Infrastructures).

Forskarskolorna och spetsenheterna är välfungerande exempel på det nordiska samarbetet för forskning. De nordiska aktiviteterna utgör ett allt fastare led i det mera vidsträckta forskningssamarbete som bedrivs kring Östersjön och ytterligare i andra internationella sammanhang, såsom forskningssamarbetet inom EU:s nordliga dimension.

Det nordiska samarbetet för forskning samt forskningssamarbetet kring Östersjön med avseende på arktiska områden utvecklas utifrån gemensamma intressen och nationella prioriteter. Universiteten tar del i verksamheten vid nordiska forskarskolor och spetsenheterna för forskning i anslutning till NordForsk.

3.8 Invandrare och mångkulturalism

Regeringens invandringpolitiska mål är att utveckla en aktiv, övergripande och konsekvent politik som beaktar såväl behovet av arbetskraft som invandrarnas varierande utgångspunkter och de internationella förpliktelsena.

Enligt regeringsprogrammet skall de flaskhalsar vad gäller kompetens som inte kan åtgärdas med inhemsk arbetskraft avlägsnas genom att arbetsrelaterad invandring underlättas och ökas. Invandrarnas integration och möjligheter att få arbete främjas genom utbildningsmetoder och erkännande av examina som avlagts utomlands. Vidare satsar man på kompletterande utbildning och på invandrarnas bildningsmöjligheter. För huvudstadsregionen, Åboregionen och andra betydande invandrarområden utarbetas i samarbete med staten och kommunerna i regionen ett pilotprogram som syftar till att främja invandrarnas integration och sysselsättning.

För hela undervisningsministeriets ansvarsområde utarbetas ett åtgärdsprogram som stödjer arbetsrelaterad invandring och invandrarnas sysselsättning. Programmet bereds i nära samarbete med inrikesministeriet och arbets- och näringsministeriet.

Den tilltagande kulturella mångfalden i samhället har ökat behovet av att behärska mångkulturella färdigheter. Mänskliga rättigheter, barnets rättigheter, kommunikativa färdigheter, fostran till tolerans och demokrati samt minoritetsangelägenheter utgör ett viktigt led i utvecklingen av de mångkulturella färdigheterna.

Ämnesområdet mångkulturella färdigheter fördjupas och tas in som en del i förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen, den yrkesinriktade utbildningen och gymnasieutbildningen.

Allmänbildande utbildning

Det växande antalet barn och unga med invandrarbakgrund bör beaktas inom förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. Skolan påverkar i betydande grad hur pass väl barn med invandrarbakgrund integreras i det finländska samhället.

Kommunen kan ordna undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen för sådana elever med invandrarbakgrund som än så länge inte har tillräckliga kunskaper i finska eller svenska för att de skall kunna studera i en grupp inom den grundläggande utbildningen. De regionala skillnaderna är stora när det gäller tillgången på och undervisningsarrangemangen för förberedande undervisning.

Goda kunskaper i finska eller svenska är en förutsättning för att invandrarna skall anpassa sig till det finländska samhället, ha framgång i studierna och få arbete. Invandrarelever vilkas kunskaper i finska eller svenska inte bedöms vara på modersmålsnivå inom alla delområden av språkfärdigheten får undervisning i finska eller svenska som andraspråk i stället för undervisning enligt lärokursen finska eller svenska som modersmål.

Invandrarungdomar övergår till gymnasieutbildning i liten utsträckning i jämförelse med finsk- och svenskspråkiga elever. Den viktigaste orsaken är att de anser sig ha bristfälliga språkfärdigheter.

Varje elev bör kunna upprätthålla och utveckla sitt modersmål vid sidan om att lära sig finska eller svenska. En stark språklig och kulturell identitet hjälper eleverna och de studerande att anpassa sig till den främmande kulturen.

Målet är att garantera alla invandrarelever tillräckligt stöd och förutsättningar för att klara grund- och gymnasiestudierna och integreras i det finländska samhället.

Ett jämlikt utbud av undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen och undervisning i det egna modersmålet och i finska/svenska som andra språk stöds.

Yrkesutbildning

Antalet invandrare och studerande med invandrarbakgrund har ökat något inom den grundläggande yrkesutbildningen. För invandrare ordnas utbildning som förbereder för grundläggande yrkesutbildning. Målet är att ge de studerande tillräckliga språkliga, kulturella och andra behövliga färdigheter för yrkesinriktade studier.

Invandrarnas möjligheter att delta i grundläggande yrkesutbildning främjas genom säkerställande av ett tillräckligt utbud av grundläggande yrkesutbildning och utbildning som förbereder för den samt genom utveckling av utbildning som förbereder invandrare för yrkesutbildning, förfaranden för antagning enligt prövning och stödtjänster för studierna.

Högskolorna

Det växande antalet invandrare återspeglas också på antalet sökande till högskolorna.

Möjligheterna att studera vid finländska universitet utökas för utländska studerande och studerande med invandrarbakgrund genom att de hinder för antagningen av studerande och för studierna som gällt utlänningar och personer med invandrarbakgrund undanröjs. Särskilt avseende fästs vid att undervisningsutbudet i finska och svenska samt kulturanknutna betingelser är tillräckligt. Utbudet skall vara ändamålsenligt med avseende på studier och sysselsättning.

Utbildning som förbereder för yrkeshögskolestudier utökas och finansieringen av den tryggas genom att den upptas i yrkeshögskolornas basfinansiering.

Syftet är att invandrarnas andel av högskolestuderande motsvarar deras andel av befolkningen.

Vuxenutbildning

Ett viktigt budskap i EU-kommissionens meddelande om vuxenutbildning är att medlemsländerna bör stödja integration av invandrare i samhället och ekonomin och se till att den kompetens och utbildning de förvärvat i ett tidigare skede tas till vara på bästa sätt.

Den arbetsrelaterade invandringen och sysselsättningen av invandrare stöds med vuxenutbildningsmetoder till en början framför allt inom byggbranschen, metallindustrin, servicebranschen, hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen och under de närmaste åren även inom andra branscher enligt behovet av arbetskraft.

Utnyttjandet av kompetens som personer förvärvat utomlands effektiviseras genom att erkännandet av tidigare utbildning och kunnande erkänns smidigare bland annat så att kompletterande studier som ger behörighet kan erbjudas via det öppna universitetet och genom fortbildning. Möjligheterna att påvisa behörighet genom yrkesprov utökas och förfarandena för erkännande av andra än högskoleexamina utvecklas.

Satsningar görs på att öka sådana personers möjligheter att ta del av språkutbildning som är utanför arbetsmarknaden. Speciellt gäller detta mödrar i invandrarfamiljer.

3.9 Kontakterna mellan utbildning och arbetsliv och främjande av fostran till företagsamhet

På alla utbildningsstadierna är det nödvändigt med nära kontakter mellan utbildningen och arbetslivet, i synnerhet inom den yrkesspecifika utbildningen. Med hjälp av samarbete mellan utbildningen och arbetslivet kan man säkerställa att innehållet i utbildningen svarar mot arbetslivets och individernas behov och främjar sysselsättningsmöjligheterna för dem som har avlagt examen.

Företagens och företagsamhetens betydelse som främjare av ekonomisk tillväxt och sysselsättning ökar. Dessutom ökar initiativtagande och företagande de studerandes framgång i samhället, inom fortsatta studier och i arbetslivet. För främjande av företagsamhet förutsätts att fostran till företagsamhet görs mångsidigare och breddas samt att utbildning som gäller företagsamhet stärks.

Allmänbildande utbildning

Det är viktigt att redan inom den grundläggande utbildningen ges kunskaper inom företagande och arbetsliv. I läroplanen inom den grundläggande utbildningen har man infört temahelheten deltagande, demokrati och entreprenörskap som stöder målen för fostran till företagsamhet.

Genom läroplansreformen har företagsamhet fått en starkare ställning i gymnasieutbildningen. Den nya läroplanen medger att temaområdet företagsamhet genomförs mångformigt med hänsyn till de lokala förhållandena.

Arbetslivet och den grundläggande utbildningens kontakter främjas och i ökande grad skall inlärningen kunna ske på arbetsplatserna.

Kontakterna mellan gymnasieutbildningen och arbets- och näringslivet utökas.

Yrkesutbildning

Den grundläggande yrkesutbildningens arbetslivsmotsvarighet har utökats bland annat med hjälp av utvidgning av studier på arbetsplatsen, kontinuerlig förnyelse och utveckling av grundexamina och fristående examina samt med hjälp av resultatbaserad finansiering. Utbildningens arbetslivsmotsvarighet bör stärkas ytterligare framför allt genom att studierna på arbetsplatsen utvidgas och vidareutvecklas.

I ökande grad skall det bli möjligt att studera på arbetsplatsen när inlärning i arbetet inom den grundläggande yrkesutbildningen utvecklas. Yrkesproven och läroavtalsutbildningen utvecklas i samma riktning. Utredningar och försök görs beträffande de drivfjädrar och finansieringsarrangemang som behövs för att utvidga studier på arbetsplatsen och hur arbetsgivarnas roll kan stärkas. Studiehandledningen och kvalitetssäkringen i samband med studier på arbetsplatsen uppmärksammas.

Yrkeslärares yrkes- och arbetslivskompetens säkerställs och det ses till att kompetensen ständigt förnyas med hjälp av perioder i arbetslivet, fortbildning

och utvecklingsprojekt. Utbildningen av arbetsplatshandledare utvecklas och det garanteras att utbildningsutbudet är tillräckligt.

Studierna i företagsamhet breddas i samband med att läroplanerna för yrkesinriktade grundexamina revideras.

Högskolorna

Högskolornas växelverkan med arbetslivet stärks. Målet är att de studerande redan under studietiden skall kunna orientera sig i riktning mot sina framtida arbetsuppgifter och att de framtida kompetensbehoven inom arbetslivet skall kunna förutses i tillräcklig omfattning i utbildningens innehåll. Forskningsprojekten och projekten för utvecklingsarbete mellan högskolorna och arbetslivet bidrar till att skapa en grund för dessa. Högskoleutbildade personer aktiveras i allt högre grad till att bli företagare.

Studier i företagsamhet för högskolestuderande erbjuds som valfria studier för alla studerande. Studier i företagsamhet kan också tas in i forskarutbildningen.

Tidsenlig utbildning vid högskolorna säkerställs så att utbildningen på bästa tänkbara sätt tjänar de föränderliga kompetensbehoven inom arbetslivet. För det behövs det nära växelverkan med arbetslivet, företagen och regionerna. Vid sidan om examensutbildningen accentueras i tilltagande grad behoven hos den befolkning med högre utbildning som redan medverkar i arbetslivet.

I samband med handledningen av studierna och i de studerandes individuella studieplaner accentueras utformningen av den studerandes yrkesbana under studietiden. Detta stöds genom att praktikperioderna utvecklas och genom att lärdomsproven anknyts till sådana forskningsprojekt och projekt för utvecklingsarbete som tjänar behoven inom arbetslivet.

Kvaliteten på yrkeshögskoleundervisningen utvecklas genom att yrkeshögskolornas kontakter med arbetslivet ökas och genom att arbetslivsnära forsknings- och utvecklingsarbete anknyts allt närmare undervisningen. Utveckling av arbetslivet accentueras i yrkeshögskolestudierna. Tonvikten i utvecklingen av undervisningen vid yrkeshögskolorna vilar på att kontakterna mellan den studerande och arbetslivet bör fördjupas systematiskt under studietiden.

Representanter för arbetslivet skall i tillräcklig omfattning finnas inom högskoleförvaltningen och i delegationer inom förvaltningen. Förändringarna inom arbetslivet beaktas tillräckligt i studiernas innehåll.

De studerandes studier anknyts allt starkare till högskolornas forsknings- och utvecklingsarbete. De studiepoäng som yrkeshögskolestuderande avlägger per år inom olika FoU-projekt fördubblas.

Yrkeshögskolorna ser i sina läroplaner och i studiehandleddningen till att de studerandes kontakter med arbetslivet fördjupas systematiskt under studietiden.

Vuxenutbildning

Det centrala målet med totalreformen av den yrkesinriktade vuxenutbildningen är att förbättra utbildningsmöjligheterna för den vuxna befolkningen i arbetsför ålder och att förbätt-

ra utbildningens arbetslivsmotsvarighet. Reformen har behandlats i avsnittet om strukturell utveckling.

Företagarnas kompetensbehov och kompetensbehoven hos anställda i små företag beaktas i utvecklingen av yrkes- och specialyrkesexamina och i utvecklingen av annan utbildning för vuxna i arbetsför ålder.

Tilläggsutbildningen och den kompletterande utbildningen inriktas så att den kan användas för att stödja företagens generationsväxlingsprocess, uppkomsten av företagsamhet som baserar sig på en annorlunda kompetensbas och möjligheterna att förnya företagsverksamheten.

Utbildningen för arbetsledare och förmän utvecklas som ett samarbete mellan yrkesinriktad vuxenutbildning och yrkeshögskolan så att yrkeshögskolorna deltar i den förberedande utbildningen för specialyrkesexamen.

3.10 Examina

Europeiskt samarbete har resulterat i den europeiska referensramen för examina (EQF) utvecklats till ett instrument för att jämföra nivån på examina i olika länder. Syftet med referensramen är att på europeisk nivå fastställa nivån på examina i syfte att främja rörligheten i Europa. Avsikten är att medlemsländerna före år 2010 klassificerar sina nationella examina enligt referensramens åtta nivåer. För att klassificeringens transparens krävs att inlärningsresultaten ligger som grund dels för nivåerna inom referensramen, dels examina på nationell nivå.

Det finländska examenssystemets funktion och överskådlighet förbättras genom att man före år 2010 utvecklar en nationell referensram för examenssystemet. Den baserar sig på en beskrivning av kunnandet inom examina och på övrigt kunnande.

Gymnasieutbildning

Studentexamen utvecklades under åren 2005–2007 genom att examensstrukturen reviderades, separata prov i realämnen infördes, ett nytt prov i hälsokunskap fogades till examen och provet i modersmålet förnyades. Målet är att studentexamen allt bättre skall mäta huruvida de studerande har tillägnat sig kunskaperna och färdigheterna enligt gymnasiets läroplan samt uppnått tillräcklig mognad och behörighet för fortsatta studier. De teknologiska möjligheterna tas än så länge inte tillräckligt till vara i provprestationerna för examen.

Behoven av att utveckla studentexamen utreds.

Möjligheterna att utnyttja informationstekniska verktyg vid avläggande av examen och de kostnader detta medför utforskas.

Yrkesutbildning

Den yrkesinriktade examensstrukturen består av tre grundläggande element: yrkesinriktade grundexamina, yrkesexamina och specialyrkesexamina, som i regel bildar ett kontinuum inom olika yrkesområden vad gäller kompetenskraven. Yrkesinriktade grundexamina är primära examina för inträde på arbetsmarknaden, i en viss bransch och i ett yrke. De skall tillhandahålla den yrkesskicklighet och de kvalifikationer som förutsätts av en person som träder in i arbetslivet. Utöver detta lämpar de sig för personer som byter yrke. För yrkesex-

amina förutsätts i regel mera krävande kunnande än för grundexamina, men enligt behoven inom arbetslivet fungerar somliga yrkesexamina också som examina för inträde i en viss bransch. För specialyrkesexamina förutsätts krävande branschkunskaper. När grunderna för yrkesinriktade examina utvecklas blir alla examina inom ett visst utbildnings-/yrkesområde föremål för en helhetsbaserad granskning för att de på ett effektivt och konsekvent sätt skall kunna motsvara kompetensbehoven inom respektive bransch.

Strukturen för yrkesinriktade examina på det andra stadiet utvecklas så att examina på ett smidigt och effektivt sätt stöder en persons inträde på arbetsmarknaden och den yrkesskicklighet som krävs inom ett visst yrke. Vidare skall den främja uppdateringen av viss yrkesskicklighet, utveckling i yrket och byte av yrke när det gäller vuxenbefolkningen i arbetsför ålder.

Yrkesinriktade examina utvecklas som en helhet med hänsyn till arbetslivets krav och individernas kunskapsbehov så att de yrkesinriktade examina grundar sig på kompetens och verksamhetshelheter inom arbetslivet.

Yrkesinriktade grundexaminans arbetslivsmotsvarighet stärks genom att examina utvecklas så att de tillhandahåller branschspecifik behörighet inom arbetslivet samt vidsträckta yrkesfärdigheter och färdigheter för fortsatta studier.

Det yrkesinriktade examenssystemets flexibilitet breddas så att det blir möjligt att i de yrkesinriktade grundexamina ta in delar av övriga yrkesinriktade examina. Man ser till att de ökade valmöjligheterna inte försvagar den examensbaserade yrkeskompetensen.

För att man skall kunna svara på arbetslivets krav på kunnande och arbetskraft förutsätts att så många som möjligt inom en åldersklass genomgår en yrkesspecifik utbildning. Därför finns det ett behov att göra de yrkesinriktade grundexamina mera mångsidiga. Det primära målet är att de studerande avlägger grundexamina. Delar av examina lämpar sig också för att fylla kompetensbehoven när det är befogat med tanke på näringslivet, förhållandena i arbetslivet och med beaktande av individen. Den som avlägger en del av en examen ges möjlighet att avlägga examen i ett senare skede och kunskap som finns från tidigare skall erkännas i alla avseenden. Avläggande av yrkesinriktad grundexamen främjas inom ramen för styr- och finansieringssystemet med hjälp av resultatbaserade element och genom utvidgning av utbildning på arbetsplatsen.

Möjligheterna att avlägga yrkesinriktade grundexamina görs mera mångsidiga. Det skall bli möjligt att i delar avlägga en sådan examen som fyller arbetslivets krav på yrkeskompetens. Det ska bli möjligt att i ökande grad bredda yrkeskompetensen i samband med avläggande av examen. Med styr- och finansieringssystemets hjälp säkerställs att avläggande av examen är det primära målet.

Den som har avlagt en yrkesinriktad grundexamen har allmän högskolebehörighet vid universitet och yrkeshögskolor. När det gäller yrkesexamina och specialyrkesexamina kan man däremot utifrån behörighet för fortsatta studier tala om åtminstone en partiell återvändsgränd.

Man fortsätter på den inslagna vägen för samarbete mellan yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen. Samarbetet omfattar studieutbudet, utbildningsprogrammen och utbildningsutbudet.

Den allmänna behörigheten för fortsatta studier vid universitet och yrkeshögskolor breddas på ett ändamålsenligt sätt till att omfatta personer som har avlagt yrkesexamina och specialyrkesexamina.

Högskolorna

Antalet studerande som avlägger de nya kandidatexamina och separata magisterprogram vid universiteten ökar. Magisterprogrammen utvecklas som mångdisciplinära och internationella helheter.

Examensstrukturen vid yrkeshögskolorna är indelad i två nivåer. Högre yrkeshögskoleexamina blir den huvudsakliga vägen till fortsatt utbildning för dem som har avlagt yrkeshögskoleexamen.

Inom utbildning som genomförs i samarbete med utländska högskolor betonas vikten av att utveckla högklassiga dubbelexamina och gemensamma examina.

Studietiderna för examina på högskolenivå förkortas och de studerandes möjligheter att röra sig inom högskolesystemet och mellan utbildningen och arbetslivet underlättas genom att de kunskaper som en person har från tidigare erkänns.

Högskolorna utökar antalet dubbelexamina och gemensamma examina som är ett resultat av internationellt samarbete.

Verkställigheten av universitetens examensreform utvärderas år 2010.

3.11 Kvalitet och kvalitetssäkring

Allmänbildande utbildning

De riksomfattande målen och timfördelningen samt grunderna för läroplanen har reviderats beträffande förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och den grundläggande konstundervisningen. Målet var att åstadkomma större enhetlighet på riksplånet när det gäller ordnandet av undervisningen och att förbättra elevernas och studerandenas förutsättningar för inläring och rättsskydd. Elevbedömningen preciserades i samband med en översyn av läroplanerna.

Med tanke på fortsatta studier är det viktigt att fastställa att eleven har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som har definierats i läroplansgrunderna. Man har kunnat konstatera att läroplansgrunderna styr och stödjer det dagliga skolarbetet i mindre utsträckning än vad man har föreställt sig. Elevens vitsord vid slutbedömningen inom den grundläggande utbildningen motsvarar inte alltid elevens faktiska kompetensnivå och bedömningen i olika skolor kan variera.

Läroplansgrundernas funktion kartläggs. Förberedande åtgärder inleds för att förnya de riksomfattande målen och timfördelningen samt läroplansgrunderna inom utbildningen. Kommunerna uppmuntras att öka antalet undervisningstimmar i konst- och färdighetsämnen och att tillhandahålla dem också i form av valfria ämnen.

De brister som uppdragats inom elevbedömningen avhjälps för att förenhetliga användningen av vitsord och förbättra elevernas rättsskydd i synnerhet vid övergången till fortsatta studier.

Olika system för kvalitetsbedömning för att förbättra den grundläggande utbildningens kvalitet kartläggs. Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen tas fram: kriterierna skall stöda införandet av bestämmelserna för den grundläggande utbildningen, utvecklingsarbetet för att förbättra utbildningens kvalitet och förutsättningarna för inläring.

Yrkesutbildning

Kvalitetens betydelse inom yrkesutbildningen ökar när utbildningssystemet har att svara mot de föränderliga och ökande kunskapsbehoven från arbetslivet och individerna. Kvalitetssäkring inom yrkesutbildningen utvecklas utgående från gemensamma europeiska riktlinjer med beaktande av det nationella utbildningssystemets särdrag.

En nationell kvalitetsstrategi för yrkesutbildningen tas fram. Genom den stöds utbildningsanordnarna i sitt arbete för att kontinuerligt förbättra kvaliteten.

Den resultatbaserade finansieringens roll stärks i samband med kvalitetssäkringen och kundtillfredsställelsen blir mera betydelsefull när effektiviteten mäts. Kvalitetspris används alltså för att främja kvalitetsutveckling och i samband med införandet av god praxis.

Högskolorna

Högskolorna bär det huvudsakliga ansvaret för kvaliteten på den utbildning de anordnar och för utvecklingen av kvaliteten. Högskolorna ansvarar själva för utvärderingen av sin verksamhet, för kvalitetssäkringen och för utvecklingen av kvalitetssäkringssystemen. Mätarna för kvalitetsbedömning inom den högre utbildningen utvecklas.

Auditeringen av högskolornas kvalitetssäkringssystem etableras och utifrån auditeringen utformas ett nationellt, externt kvalitetssäkringssystem för alla högskolor.

Det internationella samarbetet och jämförbarheten mellan bedömningsverksamheten i högskolorna utökas och förbättras.

Utvärderingarna av olika utbildnings- och vetenskapsområden fortgår i syfte att stärka kvaliteten på och genomslagskraften för utbildnings- och forskningsverksamheten.

3.12 Utveckling av universitetsutbildningen, yrkeshögskoleutbildningen och forskningen inom det tekniska området

Utbildningen och forskningen i teknik har en viktig ställning inom utvecklingen av ny teknologisk kunskap och kompetens samt innovationer. I informationssamhället inverkar samhällets teknologiska kompetensnivå och ett lands förmåga att utnyttja teknologin i avgörande

de grad på konkurrenskraften i den globala ekonomin. Detta gäller också Finland. Behovet att tillämpa teknologi på allt bredare front, och även mångdisciplinärt och tvärvetenskapligt, ökar.

I syfte att stärka kvaliteten på utbildningen i teknik förnyas utbildningsprogrammets strukturer till större helheter så att de motsvarar behoven inom arbetslivet. Förnyat kunnande säkerställs genom att fortbildningen inom det tekniska området utvecklas som en helhet på ett nationellt plan.

Den högre utbildningen i teknik förnyas i samråd med en samarbetsgrupp inom det tekniska området. Arbetsfördelningen mellan universiteten och yrkeshögskolorna görs tydligare inom den högre tekniska utbildningen. Enheterna inom det tekniska området sammanförs till större helheter som har specialiserat sig inom ett visst kunskapsområde. Det inrättas inte några nya enheter. Satsningar görs på att förbättra genomströmningen i studierna. Ungdomarnas insikter i matematisk-naturvetenskapliga ämnen fördjupas och allt fler kvinnor ska uppmuntras att börja studera matematisk-naturvetenskapliga ämnen.

Profilerna för universiteten inom det tekniska området utvecklas så att de största universitetsenheterna inom branschen satsar på forskningsverksamhet och förstärkning av insatsområdena. Innovationsuniversitet utvecklas som ett högklassigt forskningsuniversitet som vidareutvecklar teknologisk kompetens, affärskompetens och konstnärligt kunnande. Ett nära samarbete med näringslivet är den tekniska högskoleutbildningens styrka, som skall vidareutvecklas. Praktik som stöder studierna och inläring i arbetslivet utvecklas i syfte att förbättra inläringens kvalitet. Innehållet och formerna för kompletterande utbildning inom teknik utvecklas med beaktande av individernas och arbetslivets föränderliga kunskapsbehov.

Med till buds stående medel stärker Finlands Akademi den vetenskapliga forskningen inom teknik och dess förutsättningar.

3.13 Utveckling av undervisningen

Allmänbildande utbildning

Utgångspunkten för den allmänbildande undervisningen är att trygga de bildningsmässiga grundrättigheterna för varje elev och varje studerande enligt förmåga och särskilda behov. Syftet med undervisningen och uppfostran att stödja en persons utveckling som mänska och som medlem i samhället. Undervisningen skall ge en bred bas för allmänbildningen.

Förskoleundervisning, grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och grundläggande konstundervisning av hög kvalitet förutsätter yrkeskunnig och mångsidig undervisning och handledning samt en trygg pedagogisk miljö. Hela skolsamfundet skall stöda barnens utveckling och inläring i en trygg miljö, som beaktar de sociala behoven. Kreativitet, annorlunda begåvning och innovativitet främjas ända från småbarnsfostran. Från barnens perspektiv är de första skolerfarenheterna mycket viktiga och de inverkar på många sätt på inställningen senare i livet. Undervisningens kvalitet och inlärningsresultaten kan effektivt främjas genom att det säkerställs att undervisningsgrupperna är tillräckligt små, vilket innebär att läraren har tid för varje elev. I små undervisningsgrupper är det lättare att ingripa i mobbing, hjälpa dem som är i behov av särskilt stöd, genomföra mångsidiga undervisningsmetoder, hålla kontakt med vårdnadshavarna och förebygga skolavbrott. Genom förskoleundervis-

ningen, den grundläggande utbildningen, morgon- och eftermiddagsverksamheten samt den grundläggande konstundervisningen läggs grunden för barns och ungas tillväxt och inlärning samt övergripande välbefinnande.

Samarbetet mellan förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen utvecklas fortsättningsvis så att barnets skoldebut är trygg, positiv och uppmuntrande.

De resurser som frigörs när åldersklasserna minskar används för att utveckla utbildningens kvalitet med målet att minska undervisningsgrupperna inom den grundläggande utbildningen samt stärka stöd- och specialundervisningen för att förbättra utbildningens kvalitet och förebygga utslagning bland barn och unga. Mindre undervisningsgrupper gör det möjligt att i ett tidigt skede ingripa i inlärnings- och skolgångssvårigheter, utforma mångsidigare undervisnings- och arbetsformer, utveckla innovativa och kreativa pedagogiska miljöer och beakta olika former av begåvning hos eleverna. Uppföljning av utvecklingen av gruppstorlekarna upptas som ett led i den regelbundna insamlingen av uppgifter. Verktyg för uppföljning av kvaliteten på den grundläggande utbildningen utvecklas även i övrigt för behov i anslutning till beslutsfattandet på riksnivå och på det lokala planet.

Målet är att utveckla skolan till en gemenskap som främjar barns och ungdomars välbefinnande. Skolan stärks i egenskap av en gemenskap som utvecklar barnens emotionella och sociala färdigheter. I syfte att förbättra barns och ungas välbefinnande minskas mobbning och elever som har avbrutit sin skolgång aktiveras. I ett tidigt skede stöds elever med inlärningsvårigheter. Satsningar görs på skolan som en miljö där barnen kan ägna sig åt sina intressen. Morgon- och eftermiddagsklubbarna skall utvecklas. Barnen skall i ökande omfattning delta i skolarbetet och påverka dess utveckling. Klubbverksamheten för skolelever görs mångsidigare. Samarbetet mellan skolan och hemmet intensifieras.

Samiskspråkiga elevers möjlighet att delta i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt gymnasieutbildningen på eget modersmål stöds. Möjligheterna att bevara romska elevers egen kultur förbättras liksom också utvecklingen av rommanin. Möjligheterna för personer inom den här språkgruppen att delta i utbildning förbättras.

Åtgärder vidtas för att säkerställa att alla små skolelever kan få en plats inom morgon- och eftermiddagsverksamheten. Utfallet av den lagstiftning som berör morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever bedöms. Detsamma gäller verksamhetens kvalitet. Genom utvärdering utreds varför verksamheten inte har den omfattning som angetts i de mål som tidigare har ställts upp. Dessutom utreds hur understödssystemet, konkurrensutsättningen och de tidsbestämda avtalen påverkar den tredje sektorns möjligheter att ordna morgon- och eftermiddagsverksamhet. Detsamma gäller de åtgärder som behövs för att förbättra den tredje sektorns möjligheter att ordna dylik verksamhet. Utvärderingen genomförs år 2008.

Undervisningen i det andra inhemska språket utvecklas i enlighet med de beslut som statsrådet har fattat.

Utvecklingen av studierna i det andra inhemska språket, läromedlen och metoderna fortgår i syfte att stärka tvåspråkigheten i vårt land och kunskaperna i

båda nationalspråken. Möjligheterna för en examinand att välja proven i studentexamen utreds år 2010.

Kunskaper i matematiskt-naturvetenskapliga ämnen är en del av allmänbildningen och grunden för livslångt lärande. Alla som genomgår utbildning skall besitta sådana tekniska färdigheter som behövs i dagens informationssamhälle. Tillräckligt många ungdomar skall ha vilja och kunskap att vidareutveckla teknik.

Inom grundutbildningen och påbyggnadsutbildningen för lärare skall man betona behovet av mångsidigt kunnande i matematisk-naturvetenskapliga ämnen.

Elever med lindriga inlärnings- och anpassningssvårigheter har rätt att få specialundervisning utöver den övriga undervisningen. Elever skall intas i eller överföras till specialundervisning om de till följd av till exempel handikapp, sjukdom, försenad utveckling eller störningar i känslolivet inte kan ta del av undervisningen. I kommunerna har en allt större del av eleverna inom den grundläggande utbildningen definierats som specialelever. Antalet specialelever varierar betydligt i kommunerna och i regionerna. En orsak till detta är varierande administrativa förfaranden och olika kriterier för beslut om överföring.

Utgående från undervisningsministeriets strategiarbete för specialundervisningen, som omfattar förskoleundervisning och grundläggande utbildning, bereds behövliga ändringar av lagstiftningen samt utvecklas de administrativa förfarandena för specialundervisningen och grund- och fortbildningen för lärare.

Åtgärder inriktas på att stödja tidig identifiering av inlärnings- och anpassningssvårigheter och till att utveckla undervisningsarrangemangen.

Varje år löper cirka 12 500 unga risk att falla utanför det offentliga utbildningssystemet. Hit hör sådana unga som fullgör den grundläggande utbildningen med dåliga betyg, avbryter den grundläggande utbildningen, inte söker sig till utbildning på andra stadiet eller avbryter sina studier under det första studieåret. Antalet elever som har fullgjort den grundläggande utbildningen men som har svaga kunskaper och färdigheter med tanke på det framtida samhället, utvecklingen inom arbetslivet och ett tillfredsställande liv i kvalitativt avseende har ökat. Problemen kommer till uttryck i form av osäkerhet kring valet av utbildningsväg eller utbildningsområde samt som avbrott i utbildningen.

Verksamhetsformerna inom den grundläggande utbildningen utvecklas så att de bättre än för närvarande svarar mot de ungas individuella behov. Studiemetoderna och det stöd som tillhandahålls de unga skall främja de ungas möjligheter att slutföra den grundläggande utbildningen och övergången till utbildning på andra stadiet.

Arrangemangen kring flexibel grundläggande utbildning (JOPO, förkortningen hänför sig till Joustava perusopetus) utvidgas till att omfatta en ökande del av eleverna på de högre klasserna inom den grundläggande utbildningen inklusive elever på årskurs 7. JOPO-verksamheten skall etableras som en verksamhetsform på de högre klasserna inom den grundläggande utbildningen under åren 2009–2011.

Högklassiga undervisningsmetoder och inlärningsmiljöer skapar grundläggande förutsättningar för lärande och främjar positiva inlärningsresultat. Inlärningsmiljöerna granskas från ett vitt perspektiv och som en helhet som stöder läroplansgrundernas mål och innehåll. Genom att utveckla inlärningsmiljöernas kvalitet strävar man efter att utveckla elevernas krea-

tivitet, sociala färdigheter, innovativitet och problemlösningsförmåga samt utveckla kunskaperna i informationshantering.

Möjligheterna att utnyttja inlärningsmiljöer av olika slag och till att göra undervisningsmetoderna mera mångsidiga breddas.

Genom att utnyttja olika didaktiska inlärningsmiljöer och platser och områden som ligger utanför skolan främjas läroplansgrundernas mål och innehåll samt deras förverkligande. De möjligheter som teknologin, informations- och kommunikationstekniken samt digitala inlärningsmiljöer ger inom undervisningen skall tas tillvara.

Samarbetet mellan skolan och kultur-, motions- och idrotts- samt ungdomsväsendet görs permanent så att det blir en naturlig del av skolarbetet.

Förutsättningar skapas för mångsidig forskning som stödjer kvalitetsutvecklingen och som omfattar olika inlärningsmiljöer och undervisningsmetoder.

Grunderna för en hållbar livsstil och miljömedvetenhet skapas i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Undervisningen skall ge färdigheter att ta ansvar för en hållbar utveckling med tanke på naturen och människors välbefinnande. Satsningar görs på att ta fram information och färdigheter samt på att utveckla sådana värden och värderingar hos eleverna som stöder hållbar utveckling.

I ökande grad satsar man på utbildning som främjar hållbar utveckling.

Inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen har eleverna rätt att avgiftsfritt få elevvård och stödtjänster som behövs för att de skall kunna delta i undervisningen. Brister har visat sig i tillgången och kvaliteten på elevvården och de stödtjänster som behövs för att ordna undervisningen. Tonvikten i elevvårdsarbetet har i alltför hög grad vilat på korrigerande åtgärder.

Elevvården och stöd- och handledningstjänsterna för de barn och unga som behöver dem tryggas i hela landet så som lagstiftningen förutsätter.

Åtgärder riktas in på att utveckla elevvårdens kvalitet och servicestruktur samt till att etablera elevvården som ett led i servicesystemet för barn och unga. Strukturerna för samarbete mellan småbarnsfostran, förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen samt social- och hälsovården stärks. Tonvikten inom elevvårdsarbetet skall ligga på förebyggande verksamhet.

Åtgärder för att minska hälsoskillnaderna hos barn och unga stöds och en sund livsstil främjas. Syftet är att skolans och läroinrättningarnas verksamhetskultur och praxis i sin helhet stöder elevernas och hela personalens hälsa och välbefinnande.

Barns och ungas medieanvändning har förändrats under de senaste åren. Interaktiva webbtjänster har ökat snabbt bland barn och unga. Televisionen är dock fortsättningsvis det medium som barnen använder mest. För ansvarsfull och social användning av webben, för kritisk bedömning av innehållet i medierna, för att kunna skilja åt kommersiell och icke-kommersiell kommunikation samt nytto- och underhållningsbaserad användning av medier, utnyttjande av spel som gynnar inlärning och för övriga centrala kunskaper inom medieanvändning krävs bra mediefostran.

Åtgärder riktas in på att utveckla sådant material och sådana handlingsmodeller för skolorna och läroanstalterna som främjar mediefostran och medieläskunnighet. Man startar utvecklingsåtgärder för att trygga jämlika möjligheter för alla att ta del av mediefostran och för att förbättra lärarnas färdigheter i mediefostran.

Internationellt sett upplever finländska barn och unga att de har obetydliga möjligheter att påverka i skolan. För att utveckla den sociala verksamhetskulturen i skolan förutsätts att eleverna har ökade möjligheter att påverka och ta del i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolarbetet.

Strukturer som ökar elevernas och studerandenas möjligheter att delta och påverka etableras som en verksamhetsform i skolorna och läroanstalterna.

Timfördelningen inom gymnasieutbildningen och läroplansgrunderna för gymnasieutbildningen reviderades och man har stegvis fr.o.m. den 1 augusti 2005 gått över till undervisning enligt dem. De gör det möjligt för gymnasierna att i tämligen hög grad prioritera studierna enligt en viss inriktning. Vidare möjliggörs samarbete mellan olika läroanstaltsformer och läroanstalternas ökade profilering.

Studierna i muntliga språkfärdigheter stärks när en fördjupad kurs på riksnivå i A-språken och B1-språket omarbetas så att den blir en kurs i muntliga färdigheter. I fortsättningen blir muntliga språkfärdigheter allt viktigare när skolor och läroanstalter strävar efter att tillhandahålla eleverna mångsidiga språkkunskaper. Provtillfällen för att mäta muntliga språkfärdigheter har erbjudits skolorna redan i 15 års tid. De har likväl riktats till en relativt liten grupp studerande.

Gymnasiets uppgift som förmedlare av allmänbildande utbildning och som en kanal som förbereder studerande för fortsatta studier stärks.

Timfördelningen i gymnasiet och gymnasiets läroplaner utvärderas i syfte att klarlägga deras funktion. Gymnasisternas behov av specialundervisning och stödtjänster och de färdigheter de får med tanke på fortsatta studier utreds.

Bedömningen av muntliga färdigheter i språk utvecklas på nationell nivå som ett led i den fördjupade undervisningen i gymnasiet. Bedömningen av muntliga färdigheter i språk som en del av de obligatoriska gymnasiestudierna förbereds.

Åtgärdsförslag för att utveckla gymnasieutbildningen tas fram.

I syfte att öka studerandenas individuella valmöjligheter uppmuntras utbildningsarrangörerna till inbördes samarbete.

Gymnasiestudierna avklaras i regel på tre år. Valfriheten i gymnasiet och den årskurslösa undervisningen i kombination med de utökade möjligheterna för studerande att dela upp studentskrivningarna i flera olika provtillfällen har ökat behovet av studiehandledning. Många skolor har otillräckliga möjligheter att stödja och handleda de studerande. Den årskurslösa undervisningen har i somliga fall ansetts försvaga elevernas känsla av social tillhörighet.

Tillgången på studiehandledning förbättras. När studiehandledningen utvecklas är målet att individuella handledningsbehov beaktas allt bättre. Studiehandledare skall också utbildas i tillräcklig omfattning.

I gymnasiet skall man ta fram gemenskapsbaserade verksamhetsformer.

Verksamhet med distansgymnasier genomfördes i form av utveckling på riksnivå åren 1997–2004. Tonvikten har vilat på vuxenstuderande, för vilka distansgymnasiet har lämpat sig bäst. Inom gymnasieutbildningen för unga har olika former av distans- och nätstudier använts i mindre utsträckning. För unga lämpar sig nätstudier som komplement till närundervisningen och stödjer ordnandet av undervisningsutbudet till exempel i de ovanligaste språken och främjar därmed tillgången till gymnasieutbildning. Den gör också de studerandes studieberedskap och studiefärdigheter mångsidigare.

Distans- och nätbaserad undervisningsteknik utnyttjas inom undervisningen och undervisningsmetoderna utvecklas.

Inom gymnasieutbildningen för vuxna har antalet studerande som avlägger examen uppvisat en sjunkande trend till följd av att utbildningsnivån har stigit. Fler än tidigare studerar ett visst läroämne på gymnasienivå. Utvecklingen torde fortsätta i samma riktning. Grundläggande utbildning och gymnasieutbildning för vuxna har lämpat sig för att tillfredsställa utbildningsbehoven hos många specialgrupper. Utbildningen har varit ett stöd för bland annat invandrarnas integration i det finländska samhället.

De särskilda drag som förknippas med grundläggande utbildning och gymnasieutbildning för vuxna beaktas när gymnasieutbildningen utvecklas.

Möjligheterna för studerande med invandrarbakgrund att söka sig till gymnasiestudier för unga och vuxna och att klara av studierna främjas bland annat genom att kunskaperna i undervisningsspråket stärks.

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för läroplanen för grundläggande konstundervisningens fördjupade lärokurs i musik, dans, teater, visuell framställning (arkitektur, bildkonst och handarbete) samt cirkuskonst. Nya grunder för den läroplan som tillämpas inom den allmänna lärokursen har tagits i bruk också inom audiovisuell konst och ordkonst.

Tillgången på grundläggande konstundervisning och mångsidig grundläggande konstundervisning tryggas genom att statsandelarna per undervisningstimme utökas inom olika konstområden.

Den grundläggande konstundervisningen utvärderas utgående från erfarenheterna av läroplansreformens utfall. Den grundläggande konstundervisningens regionala tillgänglighet och nätverket som läroinrättningarna bildar följs upp. Syftet är att öka samarbetet mellan läroanstalterna inom musik- och konstbranschen och att få till stånd ett fördjupat samarbete mellan daghem och skolor.

Yrkesutbildning

Övergången från grundläggande utbildning till utbildning på andra stadiet stöds alltjämt. För säkerställande av framgångsrika utbildningsval förutsätts att ansöknings- och antagningsförfarandena, handledningen och informationen utvecklas och att den förberedande utbildningen breddas.

Det elektroniska ansökningssystemet och informationstjänstsystemet avseende utbildning utvecklas och utvidgas till att täcka även elektronisk kommunikation mellan utbildningsanordnarna och förvaltningen.

Orienterande och förberedande utbildning för grundläggande yrkesutbildning etableras och utbudet breddas.

Studiehandledningen utvecklas ytterligare. Verksamhet med tävlingar i yrkesskicklighet i syfte att stödja en höjning av kvaliteten på yrkeskompetensen främjas.

Specialundervisningen utvecklas så att de som är i behov av särskilt stöd i regel studerar i samma inlärningsmiljöer som andra studerande. Ordnandet av utbildning för de svårast handikappade koncentreras till specialyrkesläroanstalter

De rekommendationer avseende utbildning i fängelser som Europarådets ministerkommitté antog 1990 utgår från att rätten till utbildning är av grundläggande karaktär och utgör ett viktigt led i den individuella och sociala utvecklingen. I de fängelsebestämmelser som Europarådets ministerråd antog 2006 betonas i synnerhet utbildning för unga fångar och fångar med särskilda behov.

Yrkesutbildningen för fångar utvecklas genom att yrkesutbildningsutbudet för fångar utökas och görs mångsidigare samt genom att samarbetet kring ordnandet av utbildning utökas bland de yrkesutbildningsanordnare som medverkar i fängelseundervisningen.

Högskolorna

Slutförandet av högskolestudier stöds genom att handledningen av studierna utvecklas. Syftet är att få studerande att avlägga examina inom målsatt tid och att inträda i arbetslivet och inleda fortsatta studier snabbare än för närvarande.

Genomförandet och uppföljningen av individuella studieplaner utvecklas systematiskt så att studerandena kan stödjas i olika skeden av studierna. Elektroniska system utvecklas för uppföljningen.

Genom att utveckla antagningen av studerande till högskolorna försöker man åstadkomma en snabb övergång från andra stadiet till högskolestudier. Genom samarbete i anslutning till antagningen försöker man utveckla antagningen av studerande till universiteten.

Vid antagningen av studerande till universiteten införs stegvis ett system för gemensam ansökan. Ansökningens första skede tas enligt planerna i bruk läsåret 2008-2009. Systemet fungerar i hela sin vidd enligt planerna från och med antagningarna inför läsåret 2010-2011. Vitsorden på studentexamensbetyget används i större utsträckning vid antagningen av studerande. Universiteten utökar informationen om antagningen av studerande, i synnerhet den information som riktas till läroanstalter på andra stadiet.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningens träffsäkerhet och effektivitet förbättras genom kundinriktade informations-, rådgivnings- och handledningstjänster samt genom utveckling av arrangemang för erkännande av kunskaper som förvärvats på olika sätt.

Den goda praxis som uppkommit under tiden för programmet Kunskapslyftet utvidgas till att gälla inom hela vuxenutbildningen.

Vid läroanstalterna understöds alltså utvecklingen av det kunnande som behövs för utvecklings- och serviceuppgifter särskilt i små företag. Före utgången av år 2010 görs en opartisk utvärdering av vilka satsningar som krävs för att öka utbildningen för personer som är verksamma inom utvecklings- och serviceuppgifter i arbetslivet.

Nätundervisningen utvecklas i synnerhet för att säkerställa den regionala tillgången på vuxenutbildning.

3.14 Samhällelig enhet och aktivt medborgarskap

Det fria bildningsarbetet skall trygga medborgarnas förutsättningar för livslångt lärande samt stödja samhällelig enhet, jämlikhet, aktivt medborgarskap och medborgarsamhällets verksamhetsförutsättningar. Att trygga förutsättningarna för aktivt medborgarskap och medborgarsamhället skall dock inte vara en uppgift bara för det fria bildningsarbetet. Hela utbildningssystemet skall stödja människornas förmåga att fungera som aktiva medborgare i ett demokratiskt samhälle.

Enligt regeringsprogrammet skall verksamhetsförutsättningarna för det fria bildningsarbetet tryggas. Samtidigt utvecklas utbildningsmöjligheterna för invandrare och vuxna som riskerar att marginaliseras. När det gäller styrning på högre nivå fastställs i regeringsprogrammet att prioriteringsområdena för medborgar- och arbetarinstitutioner i fortsättningen fastställs på lokal nivå.

Styrsystemet bidrar för sin del till att en tillräcklig andel av utbudet inom det fria bildningsarbetet inriktas på utbildning som stödjer invandrades språkfärdighet och integration i samhället, till utbud som förbättrar seniorbefolkningens deltagande och livskvalitet samt till annan verksamhet som förhindrar marginaliseringsutvecklingen och stärker ett aktivt medborgarskap. Studiedlarna tas i mera allmänt bruk som stödform.

Unga som riskerar att bli utslagna och vuxna som har bristfällig utbildning bör även i fortsättningen garanteras möjlighet att avlägga grundskolestudier i en grundskola eller vid en folkhögskola. En del av invandrarna kan inte läsa eller skriva. Vid sidan om läroanstalterna för fritt bildningsarbete erbjuder också gymnasiet invandrabefolkningen användbara möjligheter att förvärva kunnande som behövs i arbetslivet och behörighet för fortsatta studier.

I syfte att förebygga marginaliseringsutvecklingen säkerställs att den vuxna befolkningen har möjlighet att avlägga grundskolans lärokurs i en grundskola eller vid en folkhögskola. Ökad klarhet behövs i arbetsfördelningen och finansieringsansvaret mellan ministerierna vad gäller utbildning för den icke läs- och skrivkunniga invandrabefolkningen.

3.15 Studiestöd

Målet med studiestödsverksamheten är att trygga utkomsten under studierna för personer som studerar på heltid och som är i behov av ekonomiskt stöd. Systemet med studiestöd utvecklas utifrån de utbildningspolitiska målen i syfte att främja jämlikhet mellan utbildningsstadierna och de studerande samt för att främja möjligheterna att avlägga examina effektivt.

Studiestödet för högskolestuderande bör framför allt sporra till studier på heltid och främja utvecklingen i riktning mot kortare studietider. Studiestödets storlek skall dessutom regelbundet ses över och vid behov justeras enligt levnadskostnaderna. Studiestödet och andra stödformer avsedda för att trygga högskolestuderandenas utkomst bör dessutom sammanjämkas i syfte att främja att personer på eget initiativ söker sig till studier och för att minska avbrotten i studierna till följd av otillräckligt studiestöd.

Regeringen har avgett en proposition till riksdagen om en ändring i studiestödslagen. Regeringsprogrammet förutsätter att studiestöden höjs med 15 procent inom alla utbildningsstadier och minst med 16 euro fr.o.m. 1.8.2008. Vidare föreslås att studerandenas inkomstgränser höjs med 30 procent fr.o.m. 1.1.2008. Ett tillräckligt stort studiestöd främjar intresset för studier och bidrar till att de som studerar gör det effektivt.

Dimensioneringen av studiestödet borde regelbundet stämmas av mot levnadskostnaderna. Detsamma gäller de inkomstgränser som tillämpas när studiestöd beviljas.

Cirka 8 procent av de fullvuxna studerandena har barn. Att få barn under studietiden innebär en ekonomisk belastning, som studiestödet inte räcker till för att täcka. I synnerhet ensamförsörjare brottas med ekonomiska svårigheter. Studiestödet avviker från övriga förmåner i samma kategori såtillvida att man inte tar speciell hänsyn till den sökandes familjesituation eller barnens antal. Inkomstprövningen påverkas inte heller av om den studerande har barn att försörja. Utgångspunkten har varit att kostnaderna för barnens underhåll hör till familjepolitikens sfär medan studiestödet är avsett för individens utbildning. Utöver studiestöd kan studerande med familj för sina boendekostnader beviljas bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag (408/1975). När bostadsbidrag beviljas beaktas hushållets storlek och inkomster.

Man utreder möjligheterna att t.ex. genom att utveckla studiestödet förbättra sådana studerandes ekonomiska utkomst och studieförutsättningar som har minderåriga barn att försörja.

Vid behovsprövningen finns det en skillnad mellan utbildningsstadierna: för högskolestuderande beaktas inte föräldrarnas inkomster, men när det gäller studier på andra stadiet beaktas föräldrarnas inkomster tills den studerande fyller 20 år. Studiepenningens grundbelopp för studerande som bor hos sina föräldrar och för studerande under 18 år är små i jämförelse med annat utkomstskydd för unga. För ett barn betalas månatligt barnbidrag på 100 euro. Utbetalningen av barnbidrag som överstiger studiepenningen och som betalas utan behovsprövning upphör när en person inleder studier på andra stadiet. Till personer under 25 år betalas i arbetsmarknadsstöd på 580 euro i månaden under den tid som personer utför arbetspraktik. För den som bor ensam är utkomststödet grundbelopp 382,70 euro i månaden.

Man utreder möjligheten att slopa behovsprövning som ansluter sig till föräldrarnas inkomster i de fall när den studerande bor annanstans än hos sina föräldrar och har fyllt 18 år.

Ökad klarhet behövs i studiestödssystemet och nivån höjs så att studiestödet uppmuntrar till studier. Syftet är att studiepenningen ligger åtminstone på samma nivå som barnbidraget.

Hyresgränsen för studiestödets bostadstillägg justerades förra gången den 1 november 2005. För mer än hälften av de personer som får bostadstillägg överstiger hyresbeloppet den nuvarande övre gränsen för hyran. Strävan har varit att bostadstilläggets hyresgräns skall ligga på samma nivå som för bostadsbidraget till den del som det handlar om bidrag för delat boende i en hyresbostad.

När studiestöd beviljas beaktas makens inkomster. Mängden administrativt arbete som denna granskning leder till är stor till följd av att det inte alltid är enkelt att ange vilka personer som lever i äktenskapsliknande förhållanden. Sammanboende ungdomar inser inte alltid i praktiken att sammanboende förutsätter att man hjälps åt i ekonomiskt avseende.

Man följer upp hur övriga stödsystem utvecklas och vid behov höjer man hyresgränsen för studiestödet.

Man beaktar inte längre makens inkomster i samband med behovsprövningen av studiestödets bostadstillägg.

Inkomstgränsen för ränteunderstöd höjdes förra gången år 1996. Inkomstgränsen är 775 euro i månaden. En del av dem som har fått studielån kan till exempel på grund av arbetslöshet ha ekonomiska svårigheter när studielånet skall återbetalas. Inkomstgränserna för ränteunderstödet bör vara tillräckligt höga för att de studerande tryggt skall kunna lyfta lån också med tanke på risksituationer. En höjning av inkomstgränserna för ränteunderstödet minskar risken för att staten på basis av borgensansvaret skall tvingas betala studielånen. Detta minskar statens utgifter.

Inkomstgränsen för ränteunderstöd höjs.

Studerandena tyr sig avsevärt oftare till studiepenning och till bostadstillägg än till studielån. Vanligt är att studerande väljer att arbeta för att trygga sin utkomst i stället för att ta studielån.

Man skall informera om den flexibilitet som finns i återbetalningen av studielån, rätten att i beskattningen dra av räntorna på studielånet och om studielånsavdraget.

Rätt till studielånsavdrag har skattskyldiga personer som har inlett högskolestudier den 1 augusti 2005 eller därefter och som har avlagt examen inom utsatt tid. Förmånen uppgår till 30 procent av det studielånsbelopp som överstiger 2 500 euro. Information om i vilken mån studielånsavdrag används tillkommer i den takt som de studerande som omfattas av förmånen slutför sina studier. I praktiken slutför de personer som förmånen gäller sina studier år 2009 och åren efter det.

Information samlas in om hur införandet studielånsavdraget inverkar på studerandenas benägenhet att ta studielån. Vid behov vidareutvecklas studielånsavdraget.

De maximala måltidspriser som berättigar till måltidsstöd för högskolestuderande bör höjas på basis av kostnadsutvecklingen inom branschen. Detsamma gäller maximibeloppet på det extra måltidsstöd som betalas till den part som driver en restaurang för studerande på annan plats än i högskolans lokaler.

Maximipriset på studerandemåltiderna och maximibeloppet på det extra måltidsstödet bör justeras på basis av kostnadsutvecklingen inom branschen. Måltidsstödet bör justeras samtidigt.

Studerande i gymnasieutbildning och yrkesutbildning har beviljats stöd för skolresor sedan år 1997. I riksdagens ställningstagande till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse förutsetts att systemet med stöd för skolresor utvärderas överlag och att behövliga åtgärder vidtas för att avhjälpa missförhållandena.

Systemet med stöd för skolresor utvärderas och utifrån det görs förslag till utveckling.

3.16 Undervisningspersonal

Kvantitativa behov av lärare

På grund av den nuvarande befolkningsutvecklingen förbereder man sig inom lärarutbildningen på att behovet av lärare kommer att minska vid decennieskiftet och efter det. Det avtagande behovet av lärare märks snabbast inom barnträdgårds- och klasslärarutbildningen. Behovet av lärare inom ämnesundervisningen avtar i början av nästa årtionde. Behovet av personal ökar inom specialundervisningen och i synnerhet inom elev- och studiehandledningen. Inom yrkesutbildningen är behovet av lärare störst inom teknik och kommunikation, vilket beror på lärarkårens åldersstruktur. Behovet av lärare inom vuxenutbildningen ökar. De invandrapolitiska avgörandena påverkar behovet av lärare inom alla läroanstaltsformer. Ett centralt mål är att trygga ett tillräckligt antal kompetenta lärare inom alla utbildningsstadierna.

På basis av lärarsituationen i hela landet och på basis av prognostisering uppskattar undervisningsministeriet att det årligen behövs 830–840 nybörjarplatser inom klasslärarutbildningen år 2008–2009. År 2010–2012 behövs det 740–760 nybörjarplatser. Åren 2008–2012 bör sammanlagt minst 650 personer per år inleda studier med sikte på uppgifter inom specialundervisning (inkl. studier för specialbarnträdgårdslärare) och handledning. År 2010–2012 rör sig det årliga behovet av pedagogiska studier för lärare cirka 1 300. År 2008–2009 behövs det 390–420 nybörjarplatser per år inom barnträdgårdslärarutbildningen och 360–390 platser åren 2010–2012. Inom den yrkespedagogiska lärarutbildningen, speciallärarutbildningen och studiehandledarutbildningen behövs det 1 700 nybörjarplatser per år. Inom den yrkespedagogiska lärarutbildningen betonas särskilt lärarutbildningen inom teknik och kommunikation. Behovet bör omprövas om behörighetsvillkoren ändras.

Nästa landsomfattande lärarstatistikföring genomförs år 2008. Där ingår behovet av barnträdgårdslärare och behovet av lärare som undervisar elever med invandrabakgrund. År 2010 genomförs en prognostisering av det kvantitativa och innehållsliga behovet av lärare.

Målet med den strukturella utvecklingen av lärarutbildningen är att åstadkomma ett nära samarbete mellan barnträdgårds-, klass- och ämneslärarutbildningen, mångsidigare forskningssamarbete inom lärarutbildningen, bättre verksamhetsförutsättningar för forskarsamfunden och mångsidigare valmöjligheter i fråga om biämnena.

Åtgärder för att tillgodose behovet av lärare med anledning av undervisningen av barn, unga och vuxna med invandrabakgrund vidtas. Det ökande behovet av personal inom specialundervisningen och studiehandledningen samt språkminoriteternas behov beaktas när man bedömer behovet av lärarutbildning och utbildningsresurserna.

Utveckling av lärarutbildningen

Antagningen av studerande och de pedagogiska studierna står i fokus när man utvecklar lärarutbildningen vid universiteten och de yrkespedagogiska lärarhögskolorna.

Bedömningen av studerandenas lämplighet och engagemang för att fungera som lärare utvecklas med hjälp av forskning och utbildning inom området. Universiteten utformar antagnings- och utbildningsmodeller som gör det möjligt för en person att söka in till lärarutbildning under olika skeden av universitetsstudierna, t.ex. efter examen och också från andra yrken. Möjligheterna för studerande med invandrarbakgrund att delta i lärarutbildningen förbättras. När personer antas till yrkespedagogisk lärarutbildning bör man kartlägga hur de lämpar sig för läraryrket och hur motiverade de är. Vid antagningarna skall man tillämpa de senaste rönerna som har om bedömning av lämplighet och engagemang.

I samråd med skolväsendet i kommunerna diversifierar universiteten den handledda praktiken som ingår i lärarutbildningen. Studieavsnitt som fokuserar på utveckling och ledning av läroanstalter skall ges en mera framträdande position inom lärarutbildningen. Speciellt skall man fästa vikt vid kunskaper inom datateknik. Inom den yrkespedagogiska lärarutbildningen betonar man växelverkan och samarbete med arbetslivet.

Inom grund- och påbyggnadsutbildningen för lärare samt inom fortbildningen för lärare beaktas behovet av att öka informationen om FN:s konvention för barnens rättigheter.

Fortbildning för undervisningspersonalen

Det är lärarens rättighet och skyldighet att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet. Det är i första hand arbetsgivaren som ansvarar för undervisningspersonalens fortbildning. Staten ansvarar för undervisningspersonalens pedagogiska studier och för andra studier som medför behörighet. Staten finansierar också utbildningspolitiskt sett viktig kompletterande utbildning.

Utbildningsanordnarna åläggs ansvar att se till att personalen regelbundet får fortbildning som förbättrar dess yrkeskompetens. Reformen bereds i samråd med utbildningsanordnarna och arbetsmarknadsparterna så att den kan beaktas i statsbudgeten för år 2009.

Undervisningsministeriet startar ett omfattande projekt på webben för att i kvalitativt avseende utveckla undervisningspersonalens och den uppfostrande personalens arbetsförhållanden.

Planmässigheten i fortbildningen för lärarna och det regionala samarbetet inom fortbildningen främjas.

Resurserna för personalutbildningen inom det statsfinansierade utbildningsväsendet utökas. I utbudet betonas utbildning som omfattar olika arbetsgemenskaper och mångsidigt stöd för läroanstaltens utvecklingsarbete. Resurser allokeras också till verksamhet inom landsomfattande och regionala nätverk för fortbildning och läroanstaltens utvecklingsarbete. Utbildningen för läroanstaltsledningen utvecklas. Bedömning av kvaliteten och genomslagskraften tas in i uppföljningen av fortbildningen.

Påbyggnads- och fortbildningen för lärare omfattar utbildning som

- skapar förutsättningar för att införa engagerande, aktiva och aktivitetsbaserade arbetssätt samt inlärningsmiljöer av varierande slag

- förbättrar undervisningspersonalens beredskap att bemöta personer som behöver annorlunda inläring

- utvecklar färdigheter som behövs i ett samhälle med ökad mångkulturalism och ett ökat behov av undervisning för invandrare

- utvecklar färdigheter för undervisning i webbmiljöer.

Utbildningsförvaltningens uppgifter preciseras och görs tydligare. Detsamma gäller arbetsfördelningen i fråga om personalutbildning inom utbildningsväsendet för organisationer som ansvarar för kompletterande utbildning. Den ställning och de uppgifter som Utbildningscentret för undervisningssektorn har förnyas.

Undervisningsministeriet tillsätter en delegation för personalutbildningen inom utbildningsväsendet med uppgift att samordna utvecklingsåtgärderna på riksnivå.

3.17 Stödjande av informationsbaserat beslutsfattande

Med tanke på effektiv uppfyllelse av målen för utbildningssystemet, uppföljningen av målen och bedömningen av konsekvenserna är det viktigt att det finns tillräckligt med välanalyserad information om utbildningssystemet och faktorerna i omgivningen. Det utbildningspolitiska beslutsfattandet underlättas av att beslutens konsekvenser kan bedömas på ett så övergripande plan som möjligt redan på förhand. Ett heltäckande och mångsidigt informationsunderlag främjar möjligheterna att skissera upp utbildnings- och vetenskapssystemets funktion så att det stöder det politiska beslutsfattandet, underlättar bedömningen av beslutens konsekvenser och skapar förutsättningar för högklassigt lagstiftningsarbete. Det informationsunderlag som gäller utbildningen har utvecklats kraftigt under de senaste åren.

Statistikcentralen samlar in grundläggande information om utbildningen och om de studerande. Utbildningsstyrelsen använder för sin del informationen i olika databaser för att bl.a. informera den breda allmänheten. Undervisningsministeriet använder informationen bland annat i samband med resultatstyrningen inom olika sektorer. Dessutom producerar forskningsinstituterna information om utbildningen och om utbildningssystemet. Fokus ligger på att utveckla information som ansluter sig till olika språkgrupper.

Insamlingen och sammanföringen av information om utbildningen utvecklas i syfte att förbättra möjligheterna att använda och utnyttja den här informationen.

Utvärderingen av utbildningen och högskolorna spelar en viktig roll i produktionen av information som behövs som underlag för beslutsfattandet. Det centrala syftet med utvärderingen är att utveckla utbildningen och stödja lärandet, säkerställa utbildningens kvalitet och producera information som behövs i samband med det lokala, regionala och rikstäckande utvecklingsarbetet och beslutsfattandet inom utbildningen. För internationella jämförelser behövs också information om utbildningen. Utvärderingarna ger dessutom de studerande och deras vårdnadshavare information som kan avgöra t.ex. valet av studier.

Flera ministerier finansierar vuxenutbildning och stödjer deltagande i vuxenutbildning. Även arbetsgivarna finansierar vuxenutbildning i form av personalutbildning. För att utvärderingen av vuxenutbildningen skall kunna producera information som stödjer beslutsfattandet på ett tillräckligt mångsidigt sätt bör hänsyn tas till den mångfald som existerar bland dem som arrangerar vuxenutbildning och den mångfalden av intressen som påverkar vuxenutbildningen.

Besluten i den externa utvärderingen av utbildningen inkl. Utbildningsstyrelsens roll inom utvärderingen fattas under loppet av år 2008.

Genomslagskraften, stabiliteten och prognostiserbarheten för den externa utvärderingen av utbildningen utökas. Undervisningsministeriet gör regelbundet upp en nationell utvärderingsplan.

Prioriteringarna för den externa utvärderingen av utbildningen gäller utbildningens genomslagskraft, kvalitet, effektivitet och resurshushållning. Det är särskilt viktigt att utvärdera konsekvenserna av kommun- och servicestrukturreformen

I samråd med olika ministerier och intresseorganisationer utformas horisontellt heltäckande modeller för utvärdering av de vuxenutbildningspolitiska förutsättningarna och förutsättningarna för livslångt lärande.

Den internationella produktionen av utbildningsindikatorer ökar hela tiden. Internationellt jämförbara indikatorer gör det möjligt att analysera utbildningssystemets funktion i en referensram som är mera omfattande än den nationella referensramen. Indikatorerna styr diskussionen på området. Det är viktigt att försöka påverka den internationella informationsproduktionen med avseende på utbildningen dels så att de indikatorer som produceras är relevanta för den nationella utvecklingen, dels så att de nationella dragen beaktas i tillräcklig omfattning när indikatorerna utformas.

Finland tar aktivt del i den internationella produktionen av indikatorer. Möjligheterna att utnyttja resultaten för att utveckla det nationella utbildningssystemet främjas.

Prognostiseringen av utbildningsbehoven håller på att bli en viktig form av informationsproduktion. På grund av de snabba förändringarna på arbetsmarknaden och i arbetslivet behövs det vid sidan om prognostisering i dess nuvarande form sådan prognostisering som tar fasta på mångfalden av yrken. En analys av och en koppling mellan olika yrken och utbildningens innehåll inom olika sektorer är av speciellt intresse i sammanhanget.

I prognostiseringen av utbildnings- och kompetensbehoven fäster man vikt vid s.k. kvalitetsinriktad prognostisering. Man skall i ökande grad kunna utnyttja prognostiseringsresultaten för utbildningssystemets strategiska styrning.

Utbildningsstyrelsen riktar in sig på kvantitativt och kvalitativt prognostiseringsarbete och har en stödjande roll inom prognostisering på regional nivå.

Under loppet av år 2008 sammankallar undervisningsministeriet representanter för utbildningens intressentgrupper och experter till ett brett upplagt forum för att diskutera behoven att på lång sikt utveckla och ställa upp mål för utbildningen.

För att utveckla utbildnings- och vetenskapssystemet och för att främja forskning inom området är det viktigt att bedriva forskning på ett brett plan vid separata forskningsinstitut och universitetens ämnesinstitutioner. Den forskning som omfattar utbildning bör vara mångsidig och omfatta både pedagogisk forskning och utbildningsforskning inom andra vetenskapsområden såsom psykologi, samhällsvetenskaper och ekonomiska vetenskaper. Utöver forskning som direkt stödjer beslutsfattandet ser man reservera tillräckliga resurser för grundforskningen.

Som ett led i sektorsforskningsprogrammet och i basfinansieringen av vetenskapsinstitutionen är det viktigt att forskning om utbildning och vetenskap bedrivs på ett brett plan och att den här forskningen är internationellt sett högklassig.

BEFOLKNINGENS UTBILDNINGSNIVÅ: UPPSTÄLLDA MÅL ÅR 2015 OCH 2020

	2005	Mål 2015	Mål 2020
Andel som avlagt examen efter grundstadiet			
- 25–34-åringar	85 %	92,5 %	95 %
- 25–64-åringar	76 %	85 %	90 %
Andel som avlagt studentexamen (inkl. personer som samtidigt avlägger yrkesinriktad grundexamen och studentexamen)			
- 20–24-åringar	51 %	52 %	53 %
- 25–34-åringar	46 %	49 %	52 %
- 25–64-åringar	32 %	41 %	45 %
Andel som avlagt yrkesinriktad examen (inkl. institutnivå)			
- 25–34-åringar	45 %	45 %	46 %
- 25–64-åringar	52 %	52 %	51 %
Andel som avlagt högskoleexamen			
- 25–34-åringar	28 %	38,5 %	42 %
- 25–64-åringar	19 %	25 %	30 %
Andel som avlagt yrkesinriktad eller högskoleexamen			
- 25–34-åringar	73 %	83,5 %	88 %
- 25–64-åringar	71 %	77 %	81 %
Andel som fullgjort forskarutbildning			
- 25–34-åringar	0,5 %	0,8 %	1,0 %
- 35–39-åringar	1,1 %	1,4 %	1,7 %
- 25–64-åringar	0,9 %	1,2 %	1,5 %

- Bland dem som har avlagt examen efter grundstadiet ingår alla som avlagt examen på andra stadiet, institutnivå eller på högre nivå.

- Bland dem som har avlagt studentexamen ingår alla som avlagt studentexamen även om de också har någon annan examen (till exempel yrkesinriktad examen på andra stadiet eller examen på högre nivå).

- Bland dem som har avlagt yrkesinriktad examen ingår de som avlagt högst yrkesinriktad examen på andra stadiet eller på institutnivå, det vill säga inte personer med både yrkesinriktad examen och examen på högre nivå.

- Bland dem som har avlagt examen på högre nivå ingår de som avlagt yrkeshögskoleexamen, högre yrkeshögskoleexamen samt lägre och högre högskoleexamen.

**UPPSTÄLLDA MÅL FÖR ANTALET PERSONER SOM INLEDER SINA STUDIER
INOM OLIKA UTBILDNINGSSOMRÅDEN ENLIGT STUDIEOMRÅDE PRESEN-
TERAS I TABELL 1**

UTBILDNINGSSOMRÅDE	Mål 2012	Nya stude- rande 2006¹
Studieområde		
Utbildningssektor		
HUMANISTISK OCH PEDAGOGISK UTBILDNING	5 480	5 792
Fritid och ungdomsarbete		
Grundläggande yrkesutbildning	450	475
Yrkeshögskola	300	225
Språkvetenskaper		
Grundläggande yrkesutbildning	50	27
Yrkeshögskola	50	59
Universitet	1 300	1 584
Historia och arkeologi		
Universitet	280	340
Filosofi		
Universitet	70	98
Pedagogisk utbildning och psykologi		
Universitet	830	957
Undervisning och pedagogiskt arbete		
Grundläggande yrkesutbildning	350	342
Universitet	1 400	1 252
Teologi		
Universitet	300	323
Övrig humanistisk och pedagogisk utbildning		
Universitet	100	110
KULTUR	5 170	7 780
Hantverk och konstindustri		
Grundläggande yrkesutbildning	1 300	2 172
Yrkeshögskola	500	691
Universitet	320	383
Medie- och informationsvetenskap		
Grundläggande yrkesutbildning	700	1 326
Yrkeshögskola	500	833
Universitet	300	253
Litteratur		
Universitet	150	176
Teater och dans		
Grundläggande yrkesutbildning	20	61
Yrkeshögskola	80	110
Universitet	60	71
Musik		
Grundläggande yrkesutbildning	250	342
Yrkeshögskola	300	368

Universitet	250	276
Bildkonst		
Yrkeshögskola	120	157
Universitet	50	44
Kultur- och konstrelaterad forskning		
Universitet	170	341
Övrig utbildning inom kulturområdet		
Yrkeshögskola	100	175
DET SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA, FÖRETAGSEKONOMISKA OCH ADMINISTRATIVA OMRÅDET	14 620	15 331
Företagsekonomi och handel		
Grundläggande yrkesutbildning	5 200	5 238
Yrkeshögskola	4 600	5 068
Universitet	2 400	2 533
Nationalekonomi		
Universitet	150	185
HANDEL		
Yrkeshögskola	200	206
Universitet	350	411
Statistik		
Universitet	50	71
Sociala vetenskaper		
Universitet	870	728
Politikvetenskaper		
Universitet	200	330
Juridik		
Universitet	600	506
Övrig samhällsvetenskaplig, företagsekonomisk och administrativ utbildning		
Universitet	-	55
NATURVETENSKAPER	6 100	6 913
Matematik		
Universitet	500	633
Informationsbehandling		
Grundläggande yrkesutbildning	1 500	2 177
Yrkeshögskola	1 500	1 421
Universitet	1 000	927
Geo- och rymdvetenskaper samt astronomi		
Universitet	90	71
Fysik		
Universitet	450	421
Kemi		
Universitet	400	441
Biologi		
Universitet	550	622
Geografi		
Universitet	110	156
Övrig naturvetenskaplig utbildning		
Universitet	-	44

TEKNIK OCH KOMMUNIKATION	32 000	31 511
Arkitektur och byggverksamhet		
Grundläggande yrkesutbildning	4 200	3 697
Yrkeshögskola	1 400	1 208
Universitet	550	428
Maskin-, metall- och energiteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	4 200	3 127
Yrkeshögskola	1 250	1 209
Universitet	580	622
El- och automationsteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	4 000	4 259
Yrkeshögskola	1 200	957
Universitet	720	824
Data- och teleteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	200	-
Yrkeshögskola	1 400	2 048
Universitet	720	881
Grafisk teknik och kommunikationsteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	450	334
Yrkeshögskola	100	260
Livsmedelsbranschen och bioteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	550	663
Yrkeshögskola	150	195
Universitet	80	114
Process-, kemisk och materialteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	2 800	2 716
Yrkeshögskola	500	654
Universitet	430	482
Textil- och beklädnadsbranschen		
Grundläggande yrkesutbildning	600	716
Yrkeshögskola	50	73
Universitet	20	28
Fordons- och transportteknik		
Grundläggande yrkesutbildning	4 000	3 496
Yrkeshögskola	600	605
Produktionsekonomi		
Yrkeshögskola	100	318
Universitet	300	355
Övrig utbildning inom teknik och trafik		
Grundläggande yrkesutbildning	500	647
Yrkeshögskola	200	451
Universitet	100	150
NATURBRUK - OCH MILJÖMRÅDET	3 940	3 912
Lantbruk		
Grundläggande yrkesutbildning	1 500	1 109
Yrkeshögskola	450	293
Universitet	120	121
Trädgårdsskötsel		
Grundläggande yrkesutbildning	550	585
Yrkeshögskola	150	116
Fiskeri		
Grundläggande yrkesutbildning	50	33

Yrkeshögskola	20	27
Skogsbruk		
Grundläggande yrkesutbildning	500	696
Yrkeshögskola	250	268
Universitet	90	140
Natur- och miljöområdet		
Grundläggande yrkesutbildning	100	272
Yrkeshögskola	30	61
Universitet	130	133
Övrig utbildning inom naturbruk och miljö		
Grundläggande yrkesutbildning	-	46
Universitet	-	12
SOCIAL-, HÄLSOVÅRDS- OCH IDROTTSOMRÅDET		
	18 000	14 987
Socialbranschen		
Yrkeshögskola	1 700	1 655
Hälsovårdsbranschen		
Yrkeshögskola	3 800	3 287
Universitet	350	438
Social- och hälsovårdsbranschen (gemensamma program inom området)		
Grundläggande yrkesutbildning	7 400	5 131
Yrkeshögskola	20	38
Odontologi och övrig tandvård		
Grundläggande yrkesutbildning	50	26
Yrkeshögskola	150	125
Universitet	160	112 ²
Rehabilitering, motion och idrott		
Grundläggande yrkesutbildning	300	238
Yrkeshögskola	700	824
Universitet	150	119
Tekniska hälsovårdstjänster		
Yrkeshögskola	730	474
Farmaci och övrig läkemedelsförsörjning		
Grundläggande yrkesutbildning	250	94
Universitet	420	301
Medicin		
Universitet	700	648 ²
Veterinärmedicin		
Universitet	70	39
Skönhetsbranschen		
Grundläggande yrkesutbildning	1 000	1 396
Yrkeshögskola	50	42
TURISM-, KOSTHÄLLS- OCH EKONOMIBRANSCHEN		
	7 600	8 408
Turism		
Grundläggande yrkesutbildning	700	1 006
Yrkeshögskola	550	843
Universitet	50	49
Inkvartering och kosthåll		
Grundläggande yrkesutbildning	5 000	5 077

Yrkeshögskola	450	421
Hushålls- och konsumenttjänster		
Grundläggande yrkesutbildning	300	367
Yrkeshögskola	100	20
Universitet	50	11
Rengöringsservice		
Grundläggande yrkesutbildning	200	121
Övrig utbildning inom turism, kosthåll och ekonomi		
Grundläggande yrkesutbildning	1	106
Yrkeshögskola	200	387
TOTALT	92 910	94 634

¹⁾ Nya studerande inom läroplansbaserad yrkesutbildning (Statistikcentralen), utbildning för unga som leder till yrkeshögskoleexamen (AMKOTA) samt utbildning som leder till lägre och högre högskoleexamen (Statistikcentralen).

²⁾ De nya studerandena inom odontologi och medicin är personer som har tagit emot sin studieplats.